

KLUB PRACODAWCÓW

Pracodawcy
Pomorza i Kujaw

09.05.2023 - 18.00

dr inż. Adam Mroziński

**Firma w czasie wysokich cen energii
Czy OZE rozwiązują wszystkie problemy?**

- Dlaczego energia jest droga i w którym kierunku zmierza energetyka w Polsce?**
- Czy obniżenie śladu węglowego wpływa na konkurencyjność biznesu?**
- Jak zmniejszyć koszty energii elektrycznej i ciepła w przedsiębiorstwie wykorzystując energię z OZE?**
- Jakie rozwiązania z zakresu OZE dostępne są dla przedsiębiorców już teraz?**

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**
im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

Trochę o mnie...

Centrum Kompetencji - Interdyscyplinarne Centrum Odnawialnych Źródeł Energii
(w ramach Instytutu Autostrada Technologii i Innowacji (IATI))

Katedra Inżynierii OZE i Systemów Technicznych
Laboratorium Inżynierii OZE
Wydział Inżynierii Mechanicznej

Politechnika Bydgoska
im. J. i J. Śniadeckich

E-mail: adammroz@pbs.edu.pl – budynek H pok. 106
www.amrozinski.utp.edu.pl   www.oze.pbs.edu.pl

www.linkedin.com/in/adam-mrozinski
www.twitter.com/adammroz13
www.facebook.com/Mrozik13
www.publons.com/researcher/1752351/adam-mrozinski/
www.researchgate.net/profile/Adam-Mrozinski
www.goldenline.pl/adam-mrozinski4

- Cena energii wpływa na koszty polskich przedsiębiorstw... Dlaczego cena energii jest wysoka?**
- Ślad węglowy – nowe wyzwanie dla polskich przedsiębiorstw**
- Wyzwania dla energetyki w Polsce**
- Czy OZE są receptą na wszystko?**
- Niestabilne prawo w zakresie**
- Magazyny energii złotym graalem energetyki?**
- Zwiększanie autokonsumpcji w domu i w firmie**
- Dlaczego OZE na przykładzie wybranej technologii**
- Skąd wziąć na wszystko pieniądze?**
- Zamiast podsumowania...**

□ Cena energii wpływa na koszty polskich przedsiębiorstw... Dlaczego cena energii jest wysoka?

- 49 proc. polskich małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) uważa podwyżki cen energii za dotkliwe bądź bardzo dotkliwe**
- Tylko 37 proc. MŚP korzysta z OZE, zaledwie 18 proc. ma je u siebie**
- 2/3 polskich firm doświadczyło w 2022 r. przerw w dostawach prądu**
- Dla 80 proc. przedsiębiorców inteligentna transformacja energetyczna to nieuchronny kierunek zmian**
- Prawie połowa MŚP uważa, że inteligentna elektryfikacja obniży koszty energii i poprawi stan środowiska**

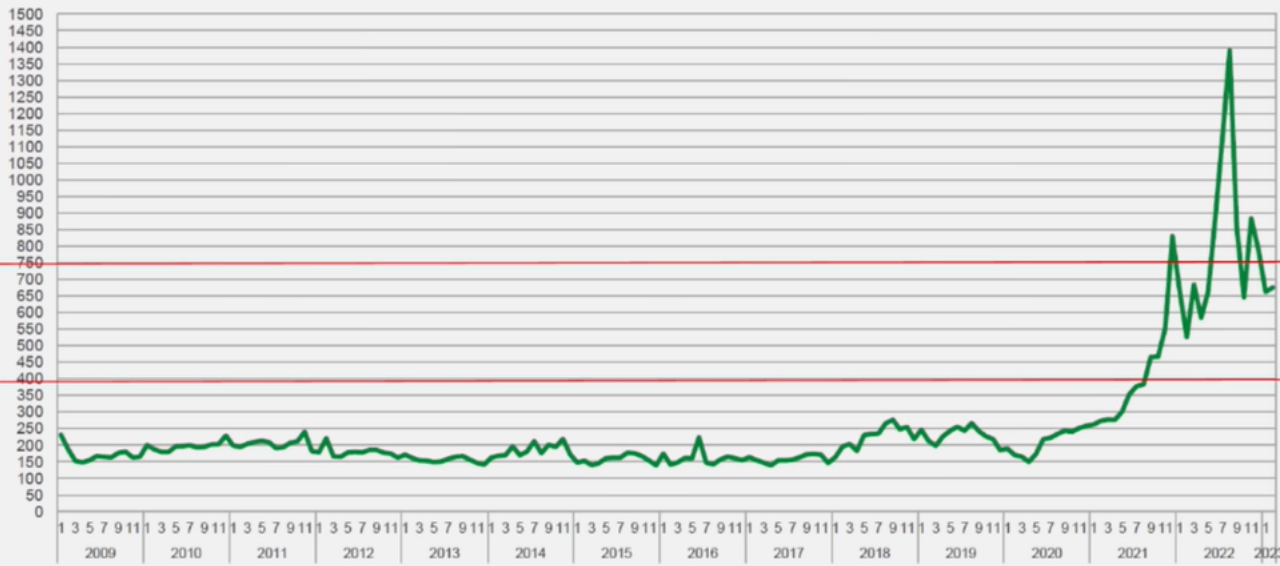
Źródło: Raport "Elektryczność 4.0. Tańsza, czystsza i stabilniejsza energia dla polskich przedsiębiorstw"

Zamiast wstępu – ceny energii elektrycznej w układzie kontraktowym oraz terminowym

Średnioważone ceny miesięczne | Monthly Weighted Average Prices | (PLN/MWh)

Źródło: TGE

Wartości kontraktowane

Wartości bieżące

Źródło: TGE

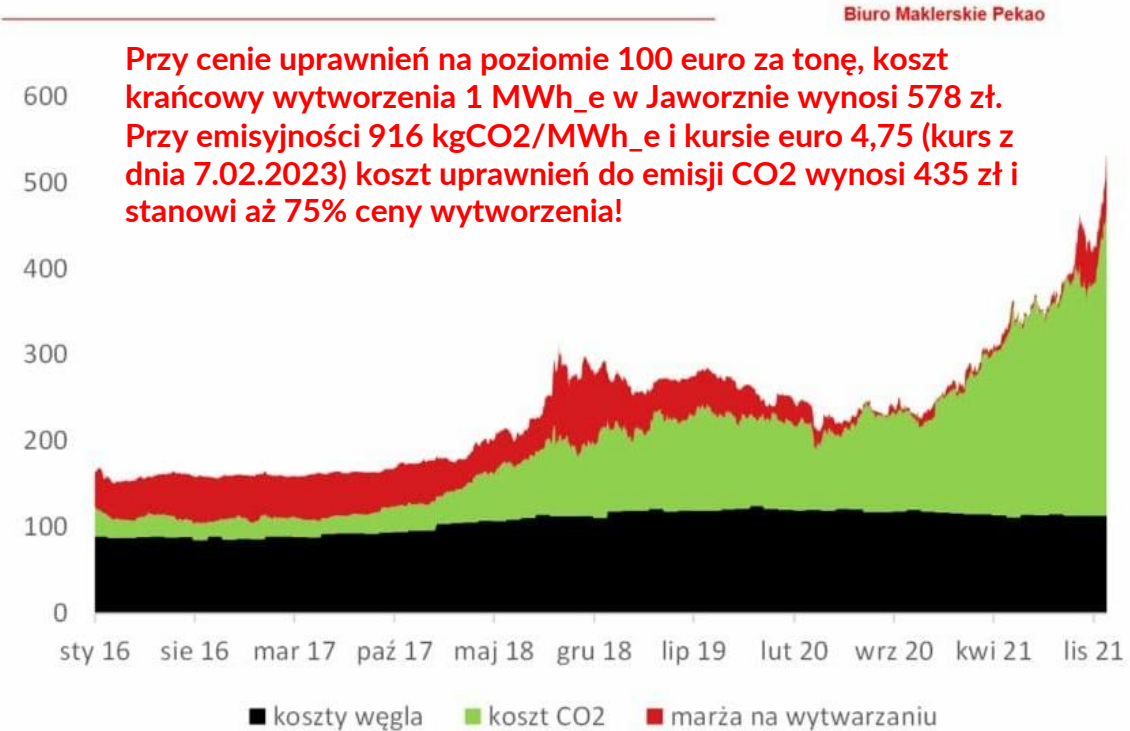
Firma w czasie wysokich cen energii – Czy OZE rozwiązują wszystkie problemy?

Dlaczego energia jest droga?

Koszt wytworzenia energii elektrycznej (PLN/MWh)

Źródło: Bloomberg, Pekao Equity Research

Źródło: <https://tradingeconomics.com/commodity/carbon>

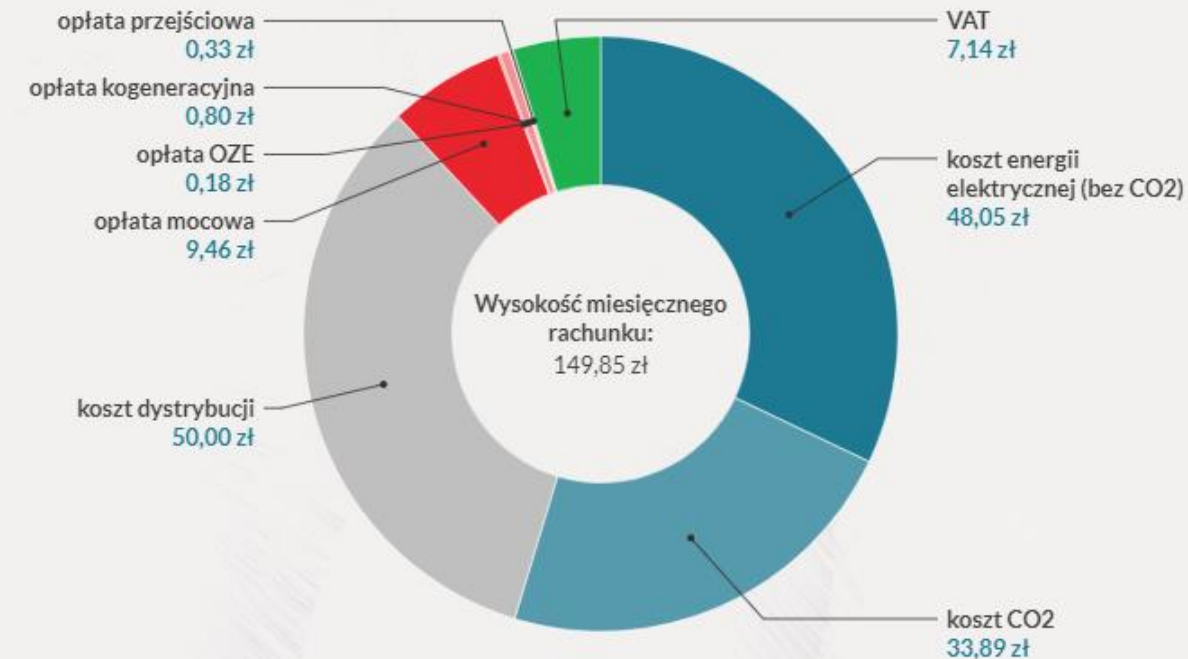
<https://www.next-kraftwerke.pl/leksykon/handel-emisjami>

Firma w czasie wysokich cen energii – Czy OZE rozwiązują wszystkie problemy?

Dlaczego energia jest droga?

Struktura miesięcznego rachunku za prąd w gospodarstwie domowym w 2022 r. (G11)
(wraz z tarczą antyinflacyjną)

<https://www.forum-energii.eu/pl/blog/ceny-energii-koszt-co2>

- ❑ Za obecny wzrost cen energii elektrycznej odpowiada szereg czynników: zwiększone zapotrzebowanie na energię, rosnące koszty zakupu surowców energetycznych (głównie gazu) i uprawnień do emisji CO₂, a także wzrost marży wytwórców.
- ❑ Jeśli uwzględnimy wszystkie składniki rachunku za energię, to koszt CO₂ dla gospodarstwa domowego w 2022 r. wyniesie **do 23%**.
- ❑ Wpływy ze sprzedaży CO₂ do budżetu rosną i stanowią dodatkowy dochód, co daje możliwości rządowi np. obniżki VAT.
- ❑ Polska energetyka potrzebuje inwestycji w zeroemisyjne źródła, które nie generują kosztów CO₂ – ich rozwój jest zbyt wolny. To będzie obniżać hurtowe ceny energii w dłuższej perspektywie.
- ❑ Za węgiel płacimy wielokrotnie: wspierając elektrownie węglowe w rynku mocy, dopłacając do górnictwa, ponosząc koszty uprawnień do emisji CO₂ i inne koszty środowiskowe.
- ❑ **Zakładając, że wyjście z systemu handlu emisjami byłoby możliwe (a nie jest możliwe bez wyjścia z UE) – problemy energetyki i ciepłownictwa z nami zostaną. Wysokie emisje, wiek elektrowni, zbliżające się braki mocy, mało rozwinięte sieci, niewielka dywersyfikacja źródeł wytwarzania – to strukturalne wyzwania polskiej energetyki, z którymi i tak musimy sobie poradzić.**

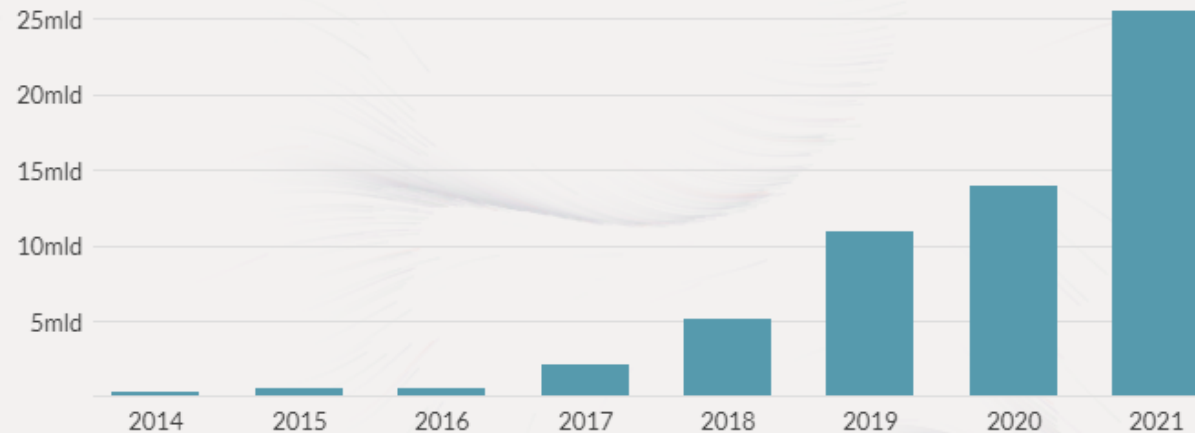

Dlaczego energia jest droga?

Dochód budżetu państwa ze sprzedaży uprawnień do emisji CO2 w latach 2014-2021

[PLN]

- ❑ Wzrost cen jest spowodowany zwiększeniem zapotrzebowania na energię elektryczną, kosztów produkcji energii elektrycznej (m.in. cen gazu i węgla), kosztów CO2 i kosztami systemów wsparcia (m.in. opłaty mocowej i kogeneracyjnej) oraz zwiększeniem stawek sieciowych
- ❑ Wzrost cen jest spowodowany zwiększeniem zapotrzebowania na energię elektryczną, kosztów produkcji energii elektrycznej (m.in. cen gazu i węgla), kosztów CO2 i kosztami systemów wsparcia (m.in. opłaty mocowej i kogeneracyjnej) oraz zwiększeniem stawek sieciowych
- ❑ ETS wycenia koszty zewnętrzne emisji – oddziaływania na środowisko. Jest to jedna z podstawowych zasad ochrony środowiska – zanieczyszczający płaci. Bez wyceny kosztów emisji rynek nie daje poprawnych impulsów cenowych. Dalej opłaca się emitować, kosztami obciążając całe społeczeństwo bez względu na to kto, z jakich źródeł korzysta i jak przykłada się do zmiany klimatu i degradacji środowiska. Jest to działanie niesprawiedliwe społecznie, zwłaszcza, że koszty kumulują się w czasie

<https://www.forum-energii.eu/pl/blog/ceny-energii-koszt-co2>

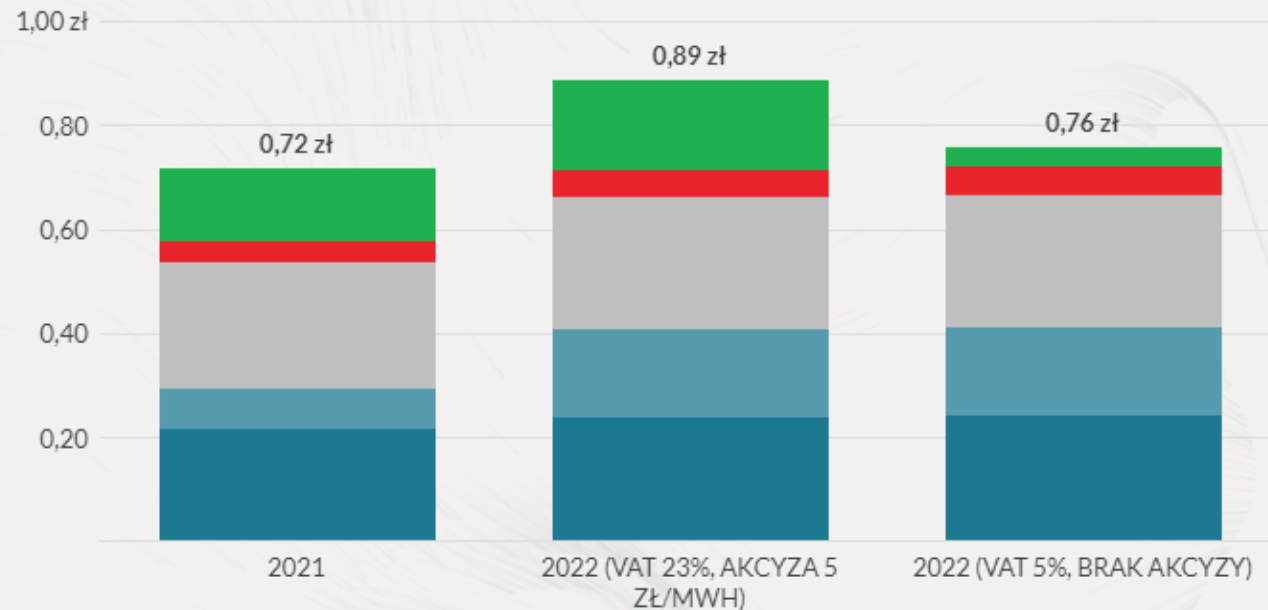

Dlaczego energia jest droga?

Koszt 1 kWh w taryfie G11 w latach 2021-2022
z tzw. tarczą antyinflacyjną i bez tarczy

■ koszt energii elektrycznej (bez CO2) ■ koszt CO2 ■ koszt dystrybucji
■ opłaty (mocowa, OZE, kogeneracyjna, przejściowa) ■ VAT i akcyza

- ❑ Przez wiele lat ceny energii utrzymywały się na względnie niskim poziomie. Krajowa energetyka unikała trudnych decyzji inwestycyjnych, koszt emisji dwutlenku węgla był nieduży.
- ❑ Czerpaliśmy korzyści z eksploatacji starych elektrowni węglowych, choć wiadomo, że bez inwestycji i modernizacji każda branża traci konkurencyjność.
- ❑ Teraz nałożyło się kilka czynników – lata zaniedbań i globalny kryzys energetyczny. Gwałtowna zmiana warunków zewnętrznych poskutkowała wyciągnięciem niepoprawnych wniosków.
- ❑ **Tworzy się wrażenie, że w związku z sytuacją możemy się nie transformować i wrócić do starego modelu energetyki. To jest droga, która donikąd nie prowadzi. Tylko nowoczesna, konkurencyjna i niskoemisyjna energetyka pomoże Polsce ograniczyć koszty energii. Brak transformacji, a nie polityka klimatyczna będzie windować ceny energii.**

<https://www.forum-energii.eu/pl/blog/ceny-energii-koszt-co2>

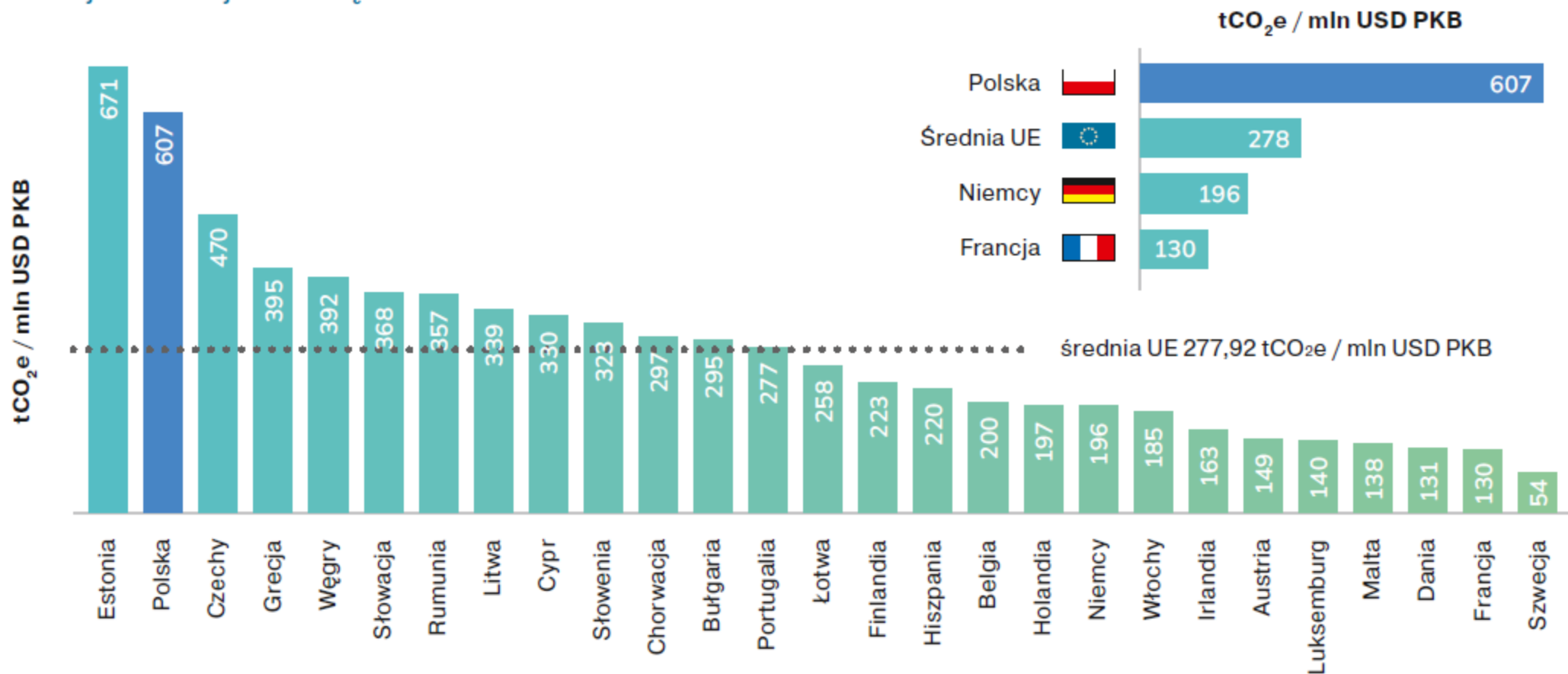
❑ Ślad węglowy polskich przedsiębiorstw... Nie ma się czym przejmować?

Ślad węglowy polskich przedsiębiorstw

Emisje CO₂ na jednostkę PKB w UE w 2018

<https://climatestrategiespoland.pl/>

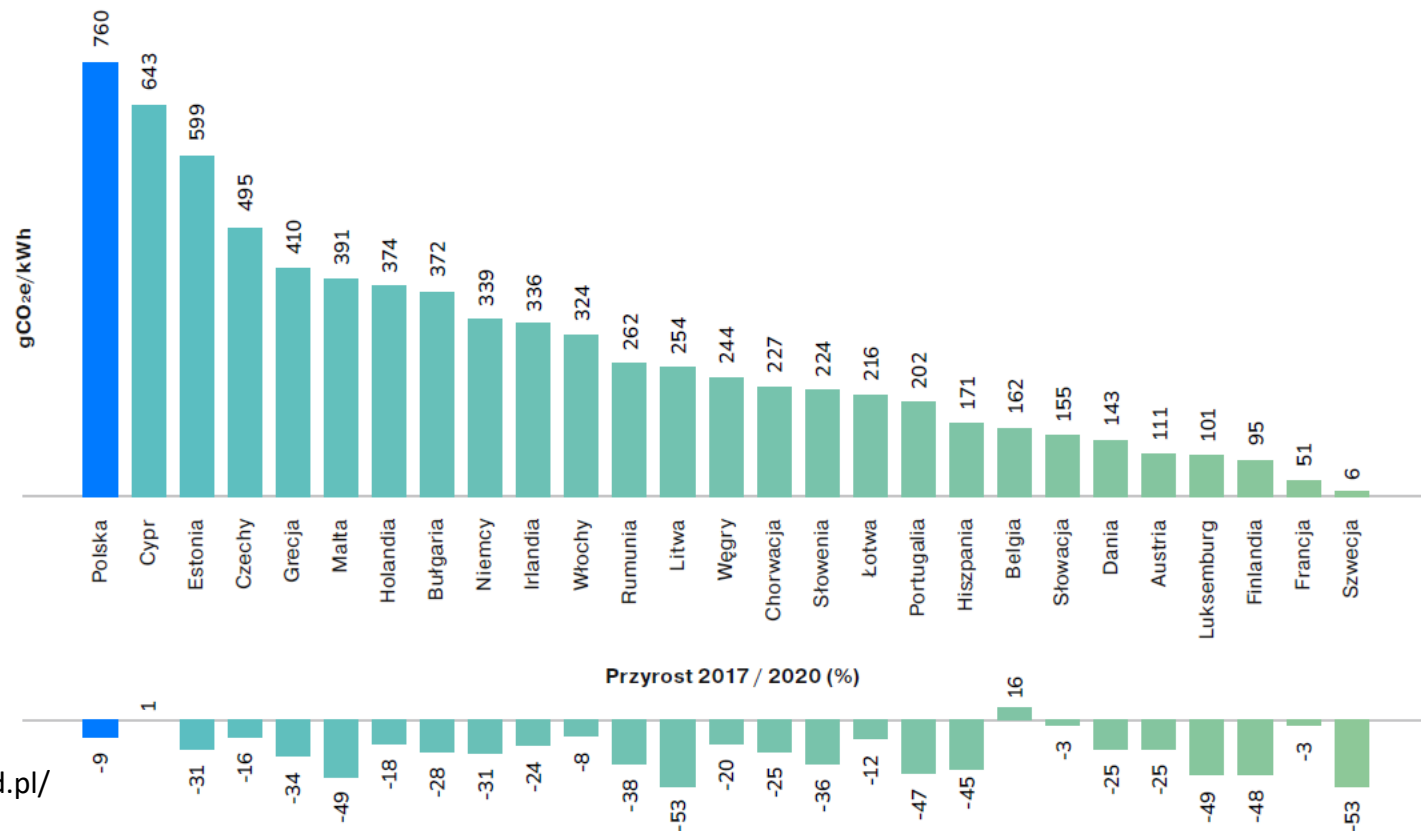
źródło: opracowanie CSP, climatewatchdata.org

Ślad węglowy polskich przedsiębiorstw

**Średnia emisyjność energii elektrycznej w Polsce jest najwyższa w UE,
(od dwóch do piętnastu razy wyższa od innych krajów)**

Emisje gCO_{2e} na 1 kWh energii elektrycznej w UE w 2020 roku według mixu produkcji energii

<https://climatestrategiespoland.pl/>

Obszary konkurencyjności klimatycznej polskich przedsiębiorstw

	1 Koszty energii elektrycznej	2 Ślad węglowy produktów	3 Absorbacja „zielonego finansowania”	4 Innowacyjność klimatyczna
Problem	Wysokie ceny energii elektrycznej opartej na węglu, wynikające z kosztów emisji (EU ETS) i dotowania aktywów węglowych (rynek mocy)	Kontrahenci/odbiorcy wymagają redukcji śladu węglowego w swoich łańcuchach dostaw	Zdolność realizacji wymogów i spełniania kryteriów „zielonego finansowania”	Dzięki innowacyjnym rozwiązaniom konkurencja / nowi gracze przejmują rynek
Wpływ na konkurencyjność	Wzrost kosztów, zmniejszenie marż	Utrata kontrahentów / rynków zbytu i przychodów	Dostępność / koszt finansowania	Brak nowych strumieni przychodów
Kogo dotyczy – segmenty firm	Wszystkie, w największym stopniu energochłonne	Eksporterzy, średnie firmy prywatne, polskie zakłady zagranicznych koncernów	Duże firmy, spółki giełdowe	Wszystkie firmy
Świadomość	Średnia / wysoka	Bardzo niska	Średnia	Bardzo niska
Gotowość do konkurencji	Średnia / niska	Bardzo niska	Średnia	Bardzo niska

<https://climatestrategiespoland.pl/>

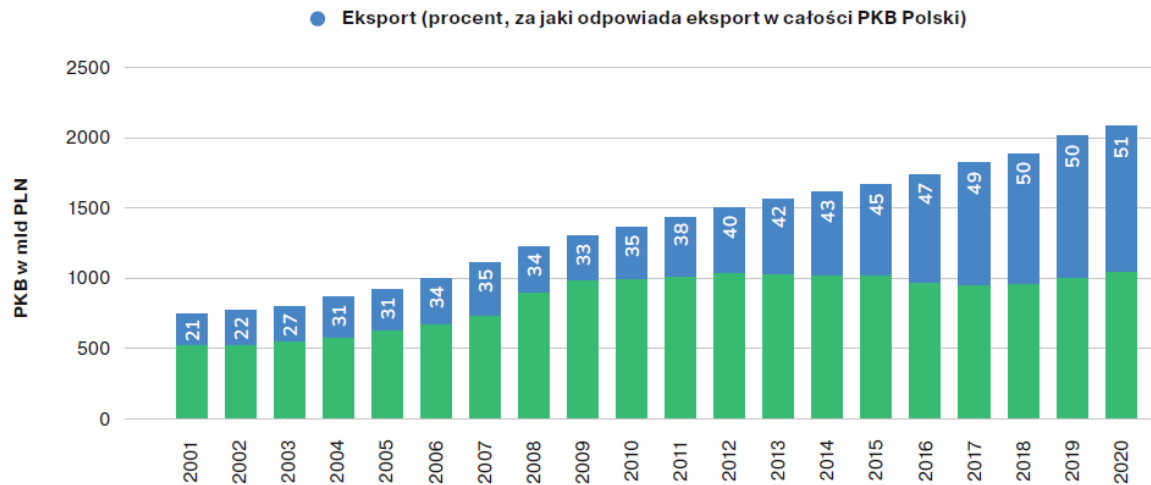

Eksport to 50% polskiego PKB

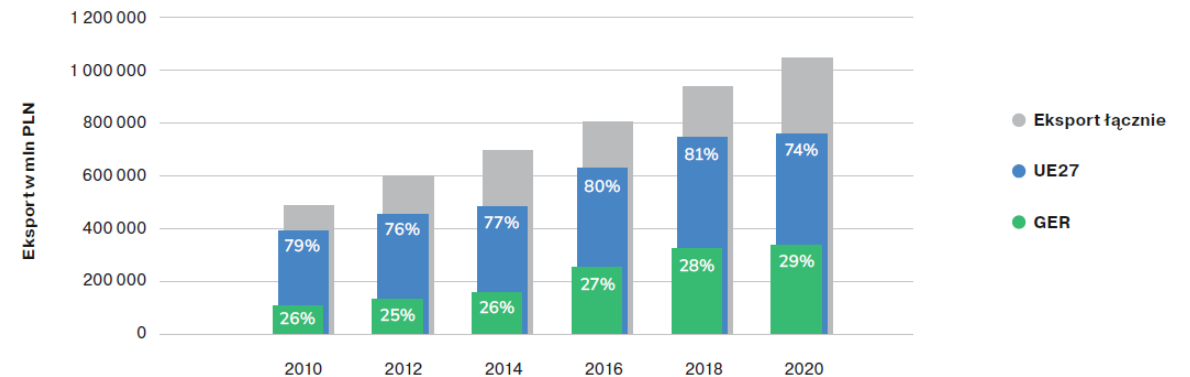
Równoległe do wzrostu PKB rośnie eksport; w 2020 stanowił już 51 proc. polskiego PKB w 2020 roku. Wzrost eksportu odpowiada za większość wzrostu Polskiego PKB w latach 2005-2020.

W procentach

źródło: Opracowanie własne CSP na podstawie Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, Departament Analiz Gospodarczych oraz danych GUS

75 proc. polskiego eksportu trafia do Unii Europejskiej, 29 proc. – do Niemiec

źródło: opracowanie własne CSP na podstawie MPiIT DAG oraz danych GUS

<https://climatestrategiespoland.pl/>

□ Wyzwania dla energetyki w Polsce

- ❑ **Przemysł 1.0** to koniec XVIII wieku, pierwsza rewolucja przemysłowa i pierwsze eksperymenty Volty i Faradaya z elektrycznością.
- ❑ **Przemysł 2.0** to epoka produkcji masowej sto lat później, pod koniec XIX wieku - a z nią **Elektryczność 2.0**, czyli pierwsze elektrownie i elektryfikacja miast.
- ❑ **Przemysł 3.0** to lata sześćdziesiąte i automatyzacja, ale też pierwsze transformatory. Wtedy też powstała technologia ogniw fotowoltaicznych.
- ❑ **Gospodarka 4.0** - w pełni cyfrowa - wymaga **Elektryczności 4.0**: również cyfrowej, usieciowionej, zautomatyzowanej i opartej na źródłach odnawialnych. OZE wymagają większej elastyczności, bo ich produkcja zależy od pogody i nie da się jej zsynchronizować z tym, jak i kiedy energia ta jest zużywana. Elastyczność polega nie tylko na zbilansowaniu produkcji i zużycia, ale także na zachętach do zwiększenia lub zmniejszenia zużycia energii zależnie od tego, co się dzieje w sieci.

Przyszłość energetyki to świat dynamicznych taryf i tzw. wirtualnych elektrowni, w których to konsumenci decydują o stopniu zużycia energii.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne ogłosiły 23.04.2023r. „zagrożenie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej”, aby móc wydać dyspozycję odłączenia części elektrowni OZE od sieci. To efekt niskiego zapotrzebowania odbiorców, słonecznej pogody i braku reakcji rynku. Pomimo nadpodaży, ceny prądu w Polsce w tym dniu pozostały wysokie.

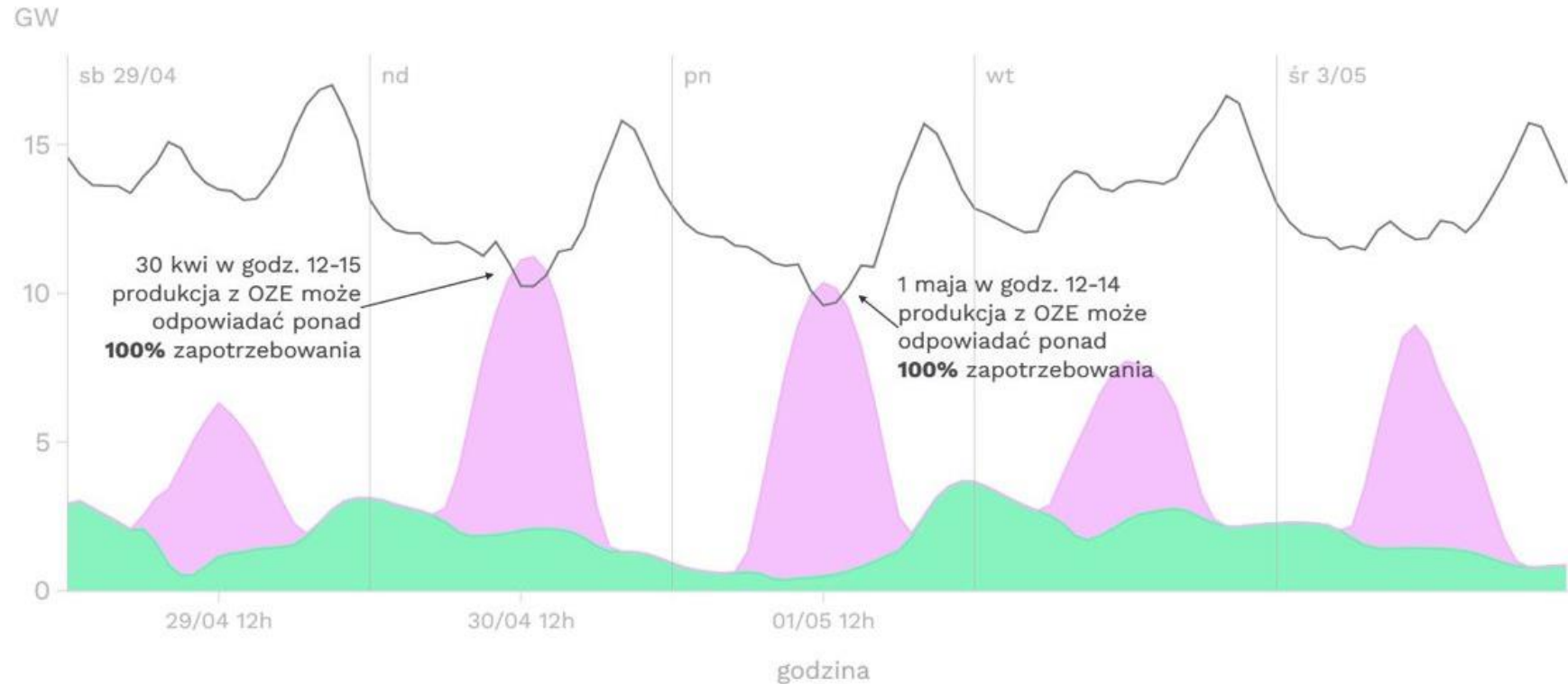
Nie oznacza to, że grozi nam blackout. Ryzyko kaskadowych wyłączeń zasilania zawsze istnieje, a w sytuacji niewielkiego marginesu (za małej lub za dużej generacji względem odbioru) jego ryzyko rośnie.

Ta procedura umożliwia PSE wydanie dyspozycji redukcji elektrowni przyłączonych do sieci dystrybucyjnych o napięciu niższym niż 110 kV. Chodzi głównie o średnie i małe elektrownie wiatrowe i słoneczne, a także mikroinstalacje fotowoltaiczne na dachach polskich domów, które są dziś jednym z największych źródeł mocy w systemie elektroenergetycznym.

Wyłączenie obowiązywało 23 kwietnia br., od godz. 12.00 do godz. 16.00. Ograniczeniom podlegali wszyscy wytwórcy energii ze źródeł fotowoltaicznych i wiatrowych, u których wstrzymanie produkcji było możliwe z pozycji dyspozycji mocy. Ograniczenie nie dotyczyło prosumentów.

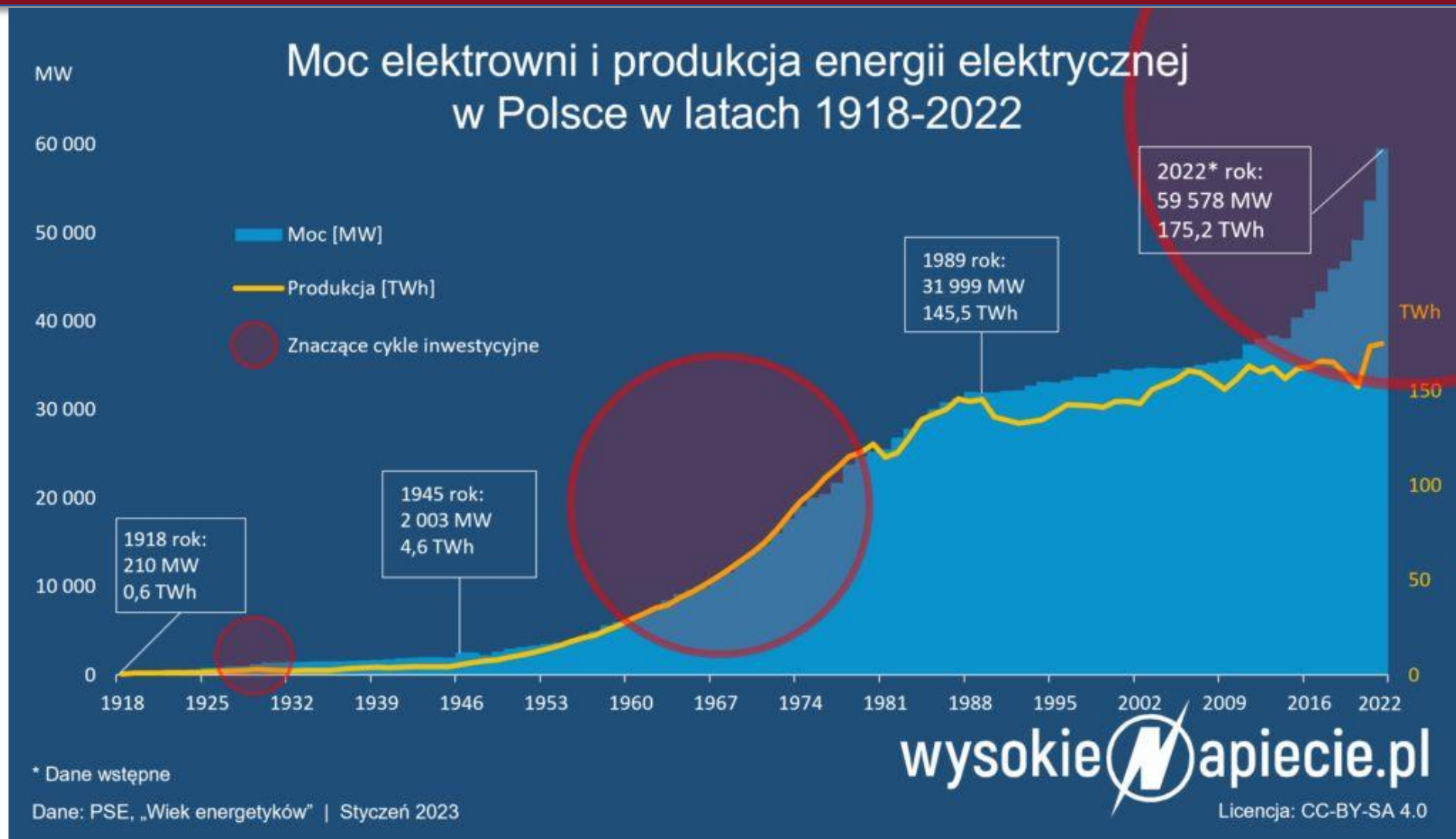
Prognozowane wielkości **zapotrzebowania** w sieci* oraz **mocy uzyskanej z wiatru** i **mocy uzyskanej ze słońca** (średniogodzinowo) w okresie 29 kwietnia - 3 maja 2023.

*Zapotrzebowanie w sieci to prognozowane zapotrzebowanie na moc odbiorców przyłączonych do sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, z uwzględnieniem strat w sieci. Nie uwzględnia potrzeb własnych konwencjonalnych jednostek wytwórczych (8% całkowitego zużycia energii w KSE w 2022 r. - ARE), wymiany międzynarodowej, autokonsumpcji prosumentów.

Opracowanie własne energy.instrat.pl z wykorzystaniem Flourish · Dane: PSE, Plan koordynacyjny 5-letni (dostęp 29.04 12:15)

Będziemy potrzebować więcej energii

Do 2050 konsumpcja energii wzrośnie dwukrotnie

Megatrendy, które zwiększają zapotrzebowanie na energię to:

Urbanizacja

2.5 miliarda

ludzi będzie żyć w miastach do 2050 roku - 66% światowej populacji

Digitalizacja

50 miliardów

urządzeń podłączonych do sieci do 2020 roku - generujących 20 razy więcej danych niż dziś

Industrializacja

+50%

wzrost konsumpcji energii do 2050 roku - obecnie przemysł zużywa 1/3 światowej produkcji energii

Podział zużycia energii

33%

Przemysł (łącznie z budynkami przemysłowymi)

21%

Budynki mieszkalne

18%

Budynki użytkowe

28%

Transport

- Większość energii zużywana jest na ogrzewanie, chłodzenie, oświetlenie, zasilanie silników i innych urządzeń elektrycznych.

Wzrośnie zużycie energii oraz także jej cena ....

Źródło: <https://biznes.newseria.pl/>

Elektryfikacja stylu życia

Tak było....

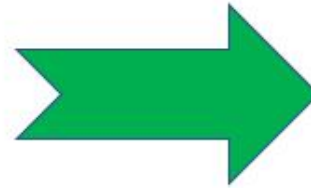
energia elektryczna
z kopalnych źródeł energii

ogrzewanie
kopalnymi źródłami energii

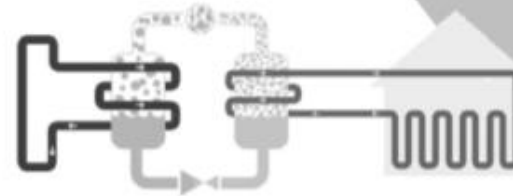

mobilność dzięki
kopalnym źródłom energii

a tak jest...

energia elektryczna
z odnawialnych źródeł energii

elektryfikacja ogrzewania

Magazyn
energii

elektryfikacja mobilności

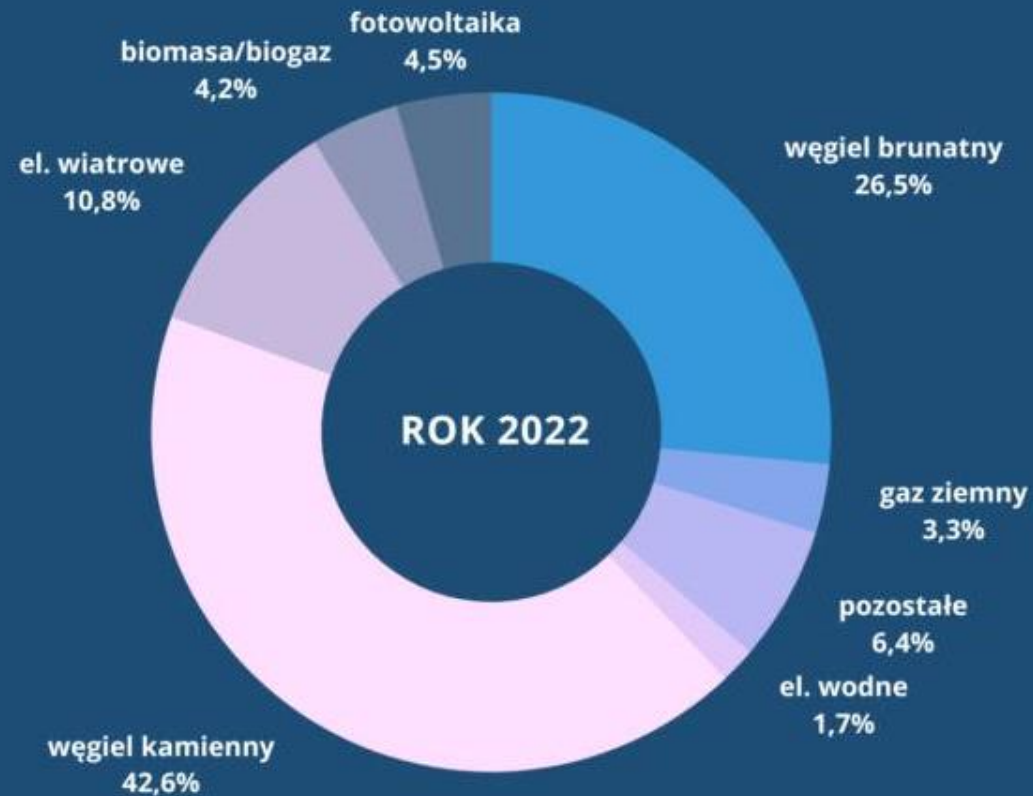

STRUKTURA PRODUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ W POLSCE

**PONAD 21% ENERGII
POCHODZIŁO Z OZE!**

**OZE TO PONAD 37,6% MOCY
ZAINSTALOWANEJ W POLSCE**

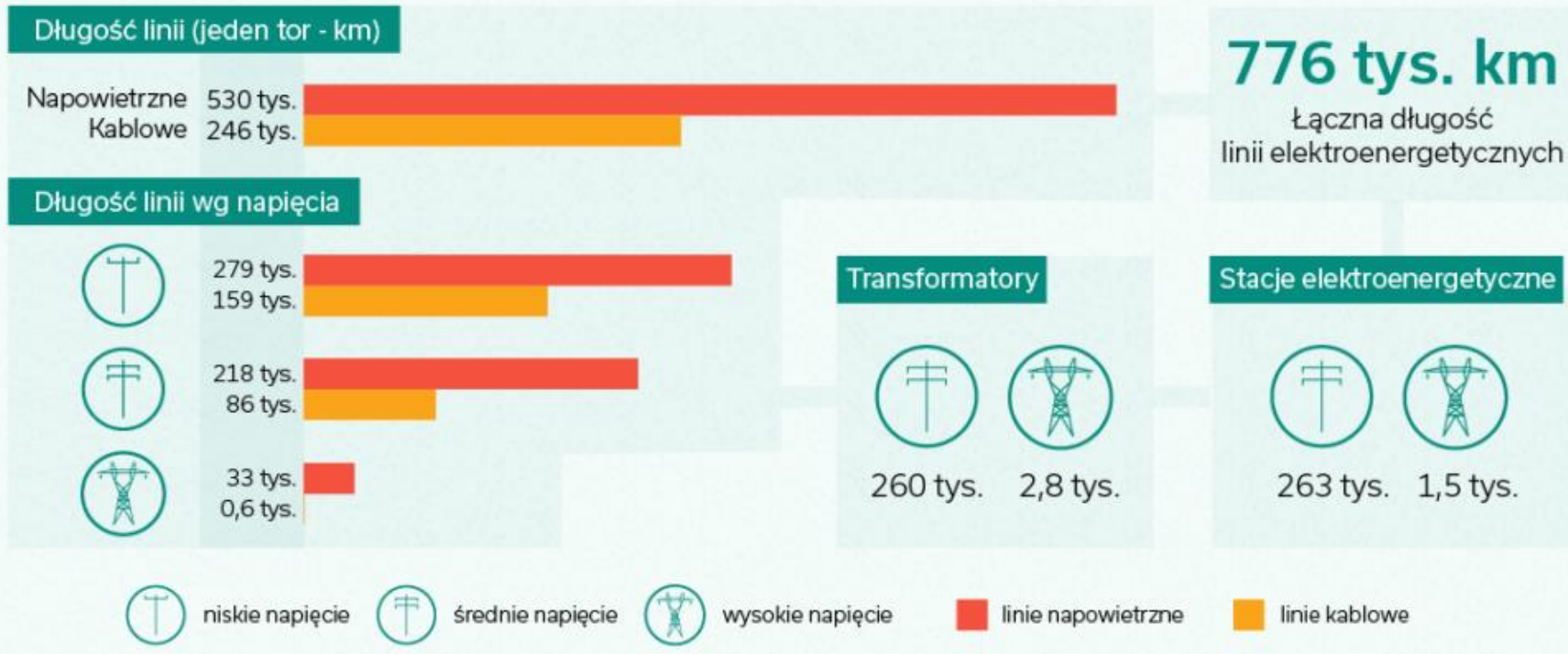
źródło: ARE

Z danych Agencji Rynku Energii wynika, że moc zainstalowana instalacji OZE w Polsce na koniec roku wyniosła 22,6 GW. Według przedstawicieli Ministerstwa Klimatu i Środowiska aktualnie ta moc wynosi już 23,4 GW, a w najbliższych latach wzrost ten będzie niemal wykładniczy.

SIECI DYSTRYBUCYJNE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W POLSCE

Źródło: Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej (PTPiREE) | maj 2022

- ❑ Polska sieć elektroenergetyczna nie jest gotowa na przyjęcie tylu prosumentów, ilu mamy. Nasza infrastruktura jest przestarzała na cele mikroinstalacji!
- ❑ 90% linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia w Polsce miało ponad 10 lat, w tym 43% – 40 lat i więcej.
- ❑ Ponad połowa transformatorów sieciowych, stacji i rozdzielni elektroenergetycznych, została wybudowana ponad 30 lat temu.
- ❑ Na 1 tys. km kw. powierzchni Polski przypada tylko 41 km sieci elektroenergetycznej! W Niemczech jest to 100 km, a w Szwajcarii nawet 161 km – 4-5 raz więcej!
- ❑ Mamy najniższy wskaźnik sieci podziemnych elektroenergetycznych.

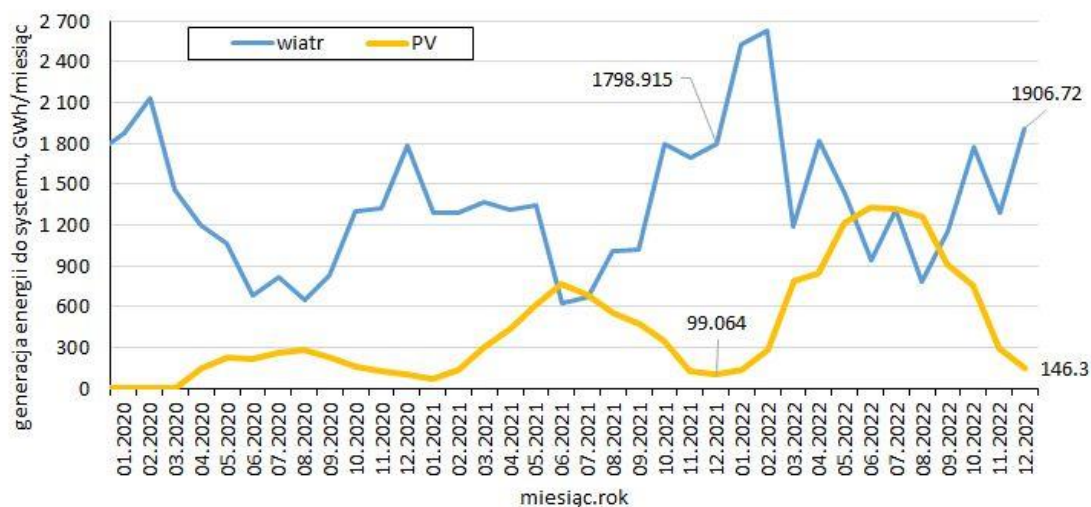
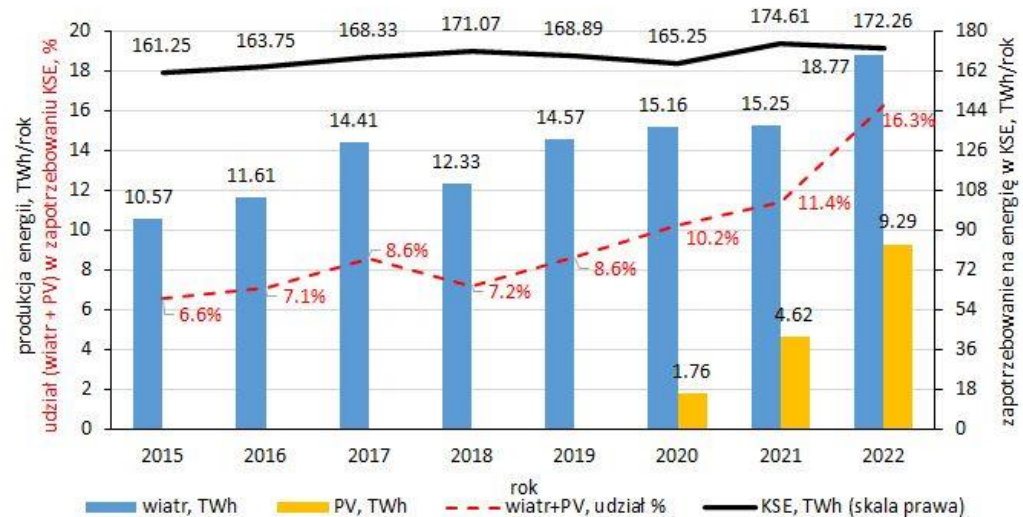
- ❑ Do 2030 roku Polskie Sieci Elektroenergetyczne rozbudują Krajowy System Elektroenergetyczny o blisko 3600 km nowych linii 400 kV. W planach jest też modernizacja 1600 km już istniejących linii najwyższych napięć i 44 stacje elektroenergetyczne.
- ❑ Program inwestycyjny, realizowany przez PSE to ponad 170 inwestycji prowadzonych w całej Polsce i często – jak w przypadku linii przesyłowych – przebiegających przez różne gminy, powiaty a nawet województwa. Koszt tych zadań to kwota sięgająca 14 miliardów złotych.

<https://www.pse.pl/inwestycje/interaktywna-mapa-inwestycji>

□ Czy OZE jest receptą na wszystko

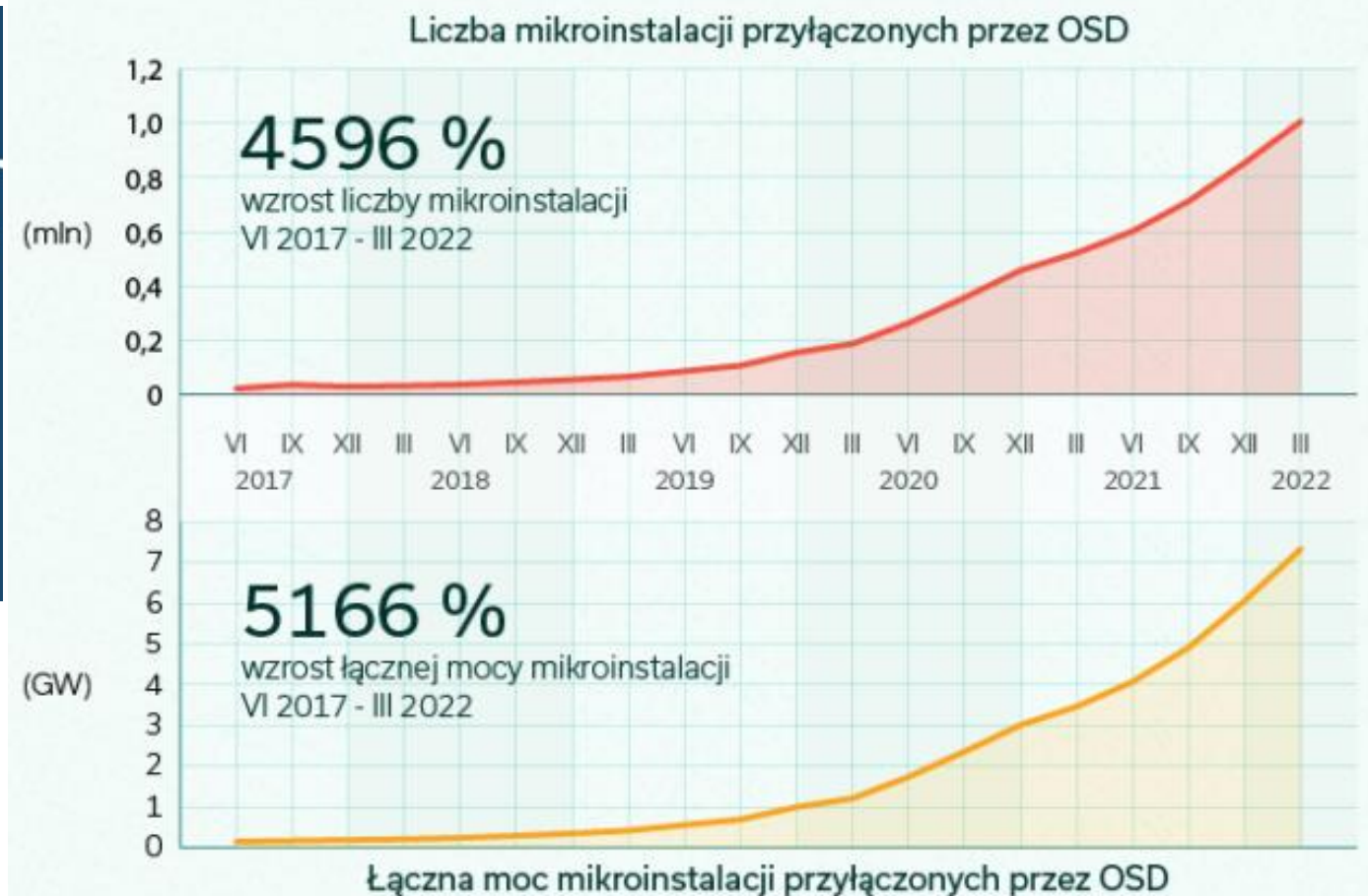
Produkujemy coraz więcej energii z OZE

- ❑ Instalacje fotowoltaiczne 2022 roku dostarczyły do systemu **9,29 TWh** energii elektrycznej.
- ❑ Turbiny wiatrowe dostarczyły **18,77 TWh** energii elektrycznej.
- ❑ Porównując sumę dostarczonej energii do systemu przez 12 miesięcy 2021 i 2022 roku:
  - Fotowoltaika: 4,62 TWh w 2021 i 9,29 TWh w 2022, **+ 101%**,
  - Turbiny wiatrowe: 15,25 TWh w 2021 i 18,77 TWh w 2022, **+ 23%**.
- ❑ Sumarycznie obie technologie w 2022 roku dostarczyły **28,06 TWh** energii elektrycznej i stanowiło to **16,3%** zapotrzebowania na energię elektryczną w Polsce (KSE).
- ❑ W 2021 roku suma wyniosła **19,87 TWh**, stanowiło to **11,4%** zapotrzebowania na energię elektryczną w Polsce.
- ❑ W Polsce w całej branży instalacji OZE pracuje **112 tys.** pracowników, czyli o 25 tys. więcej niż w Niemczech. Rok 2022 utrzymał Polskę na fotelu lidera w rozwijaniu fotowoltaiki!

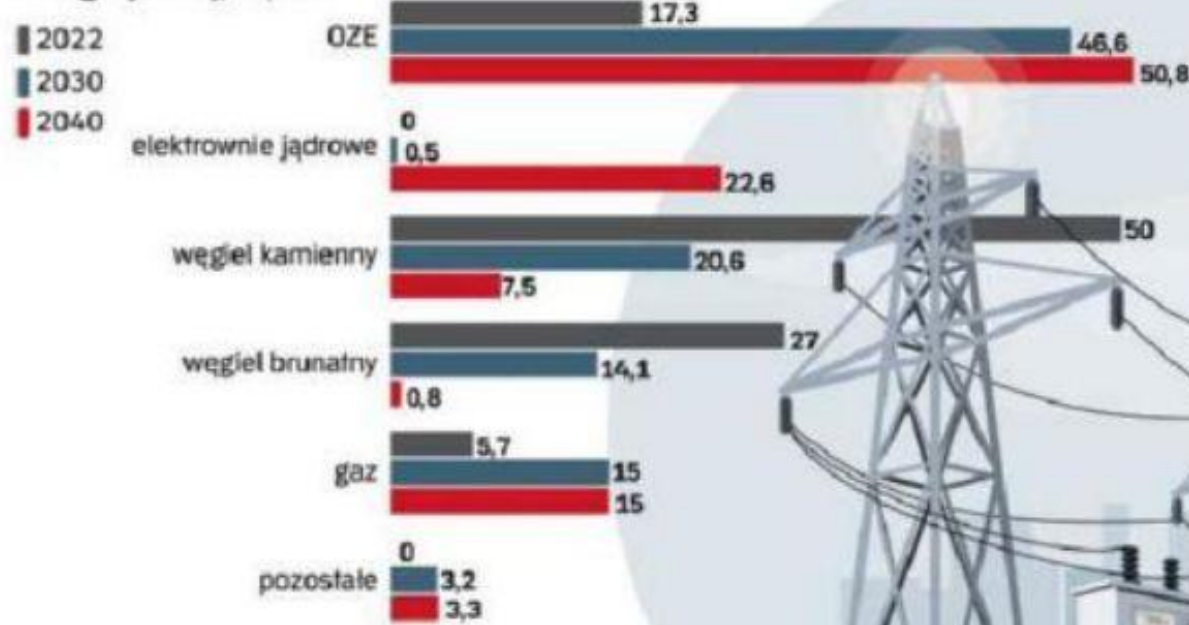
Rok 2022 zamknęliśmy niesamowitą liczbą zainstalowanych gigawatów w mikroinstalacjach, która jest możliwa dzięki 1,2 mln prosumentów. Posiadającymi razem z innymi dużymi instalacjami PV około 9 GW mocy zainstalowanej (dwie elektrownie Bełchatów). Jesteśmy pod względem przyrostu rocznego 3 rynkiem w Europie.

Produkcja energii elektrycznej w zaktualizowanej strategii energetycznej, w proc.

Nakłady inwestycyjne na rozbudowę mocy do produkcji prądu w kolejnych latach, w mld zł

Polityki energetycznej Polski do 2040 r.

- ❑ w ciągu najbliższych dwóch dekad przewiduje się bezprecedensowy rozwój nowych mocy: do 2040 r.
- ❑ ilość mocy zainstalowanych ulegnie podwojeniu do poziomu ok. 130 GW.
- ❑ Ponadto, do 2040 r. nastąpi głęboka dywersyfikacja technologiczna miksu elektroenergetycznego, a źródła zeroemisyjne (OZE i atom) będą stanowić ok. 74 proc. mocy zainstalowanych i pokryją ok. 73 proc. zapotrzebowania na energię elektryczną.

❑ Problemem w Polsce jest niestabilne prawo i plany wsparcia – albo raczej ich zmienność

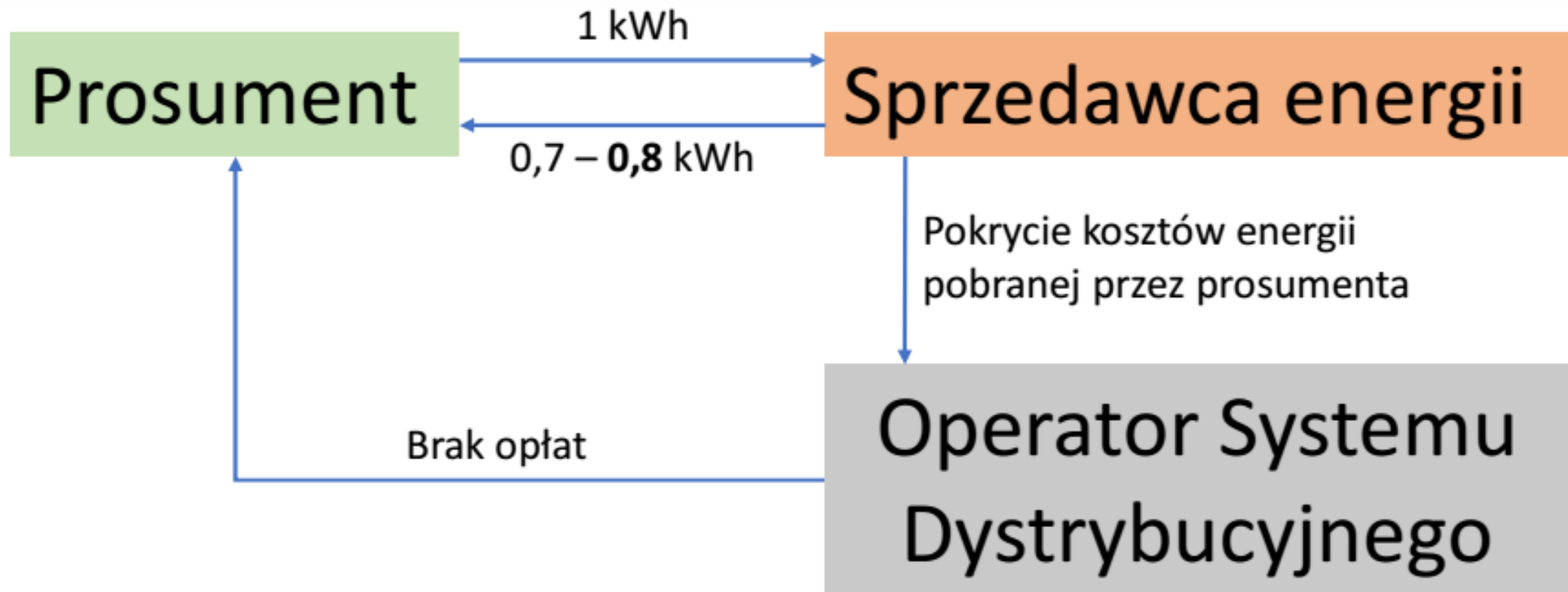

Net Metering i Net Billing – docelowo rozliczanie godzinowe

31.03.2022	1.04.2022 - 30.06.2022	01.07.2022 - 30.06.2024	01.07.2024
koniec net-meteringu	okres przejściowy z rozliczaniem w opuście, z koniecznością przejścia na net-billing	rozliczenie w net-billingu (średnie ceny miesięczne)	rozliczenie w net-billingu (ceny godzinowe)

Net Metering w Polsce w formie opustu

Jak rozliczania są w Polsce prosumenci?

Net Billing

Dotychczas opublikowane przez PSE rynkowe miesięczne ceny energii RCEm (z uwzględnieniem późniejszych korekt PSE) były następujące:

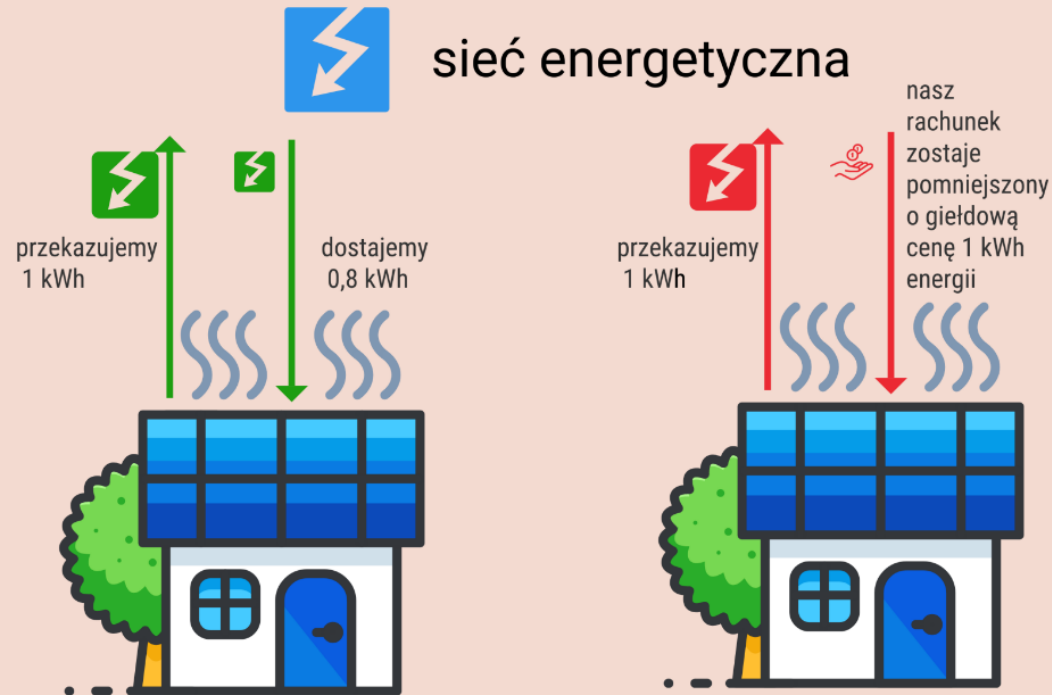
czerwiec – 656,04 zł/MWh
lipiec – 796,27 zł/MWh
sierpień – 1019,06 zł/MWh
wrzesień – 710,03 zł/MWh
październik – 575,48 zł/MWh
listopad – 701,67 zł/MWh
grudzień – 723,49 zł/MWh
styczeń – 596,56 zł/MWh
luty – 667,59 zł/MWh
marzec – 509,72 zł/MWh.

Jak rozliczania są w Polsce prosumenci?

Net-metering

Net-billing

Uwaga! Giełdowa cena energii nie obejmuje opłat naliczanych w rachunku za przesył. Wiosną 2022 r. jej średnia wartość miesięczna wynosiła około 0,52 zł/kWh.

BYŁO

1.000 kWh

Rozliczenie ilościowe

ILOŚĆ

JEST

1.000 zł

Rozliczenie wartościowe

CENA

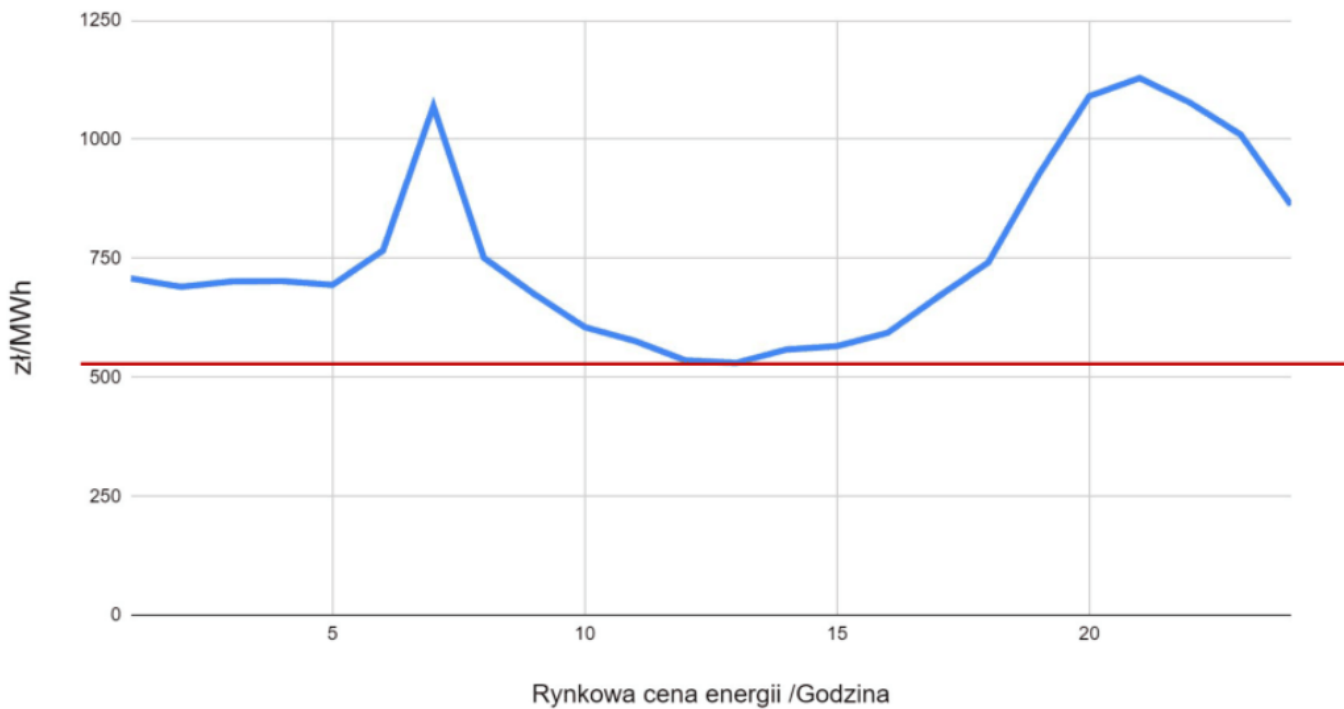

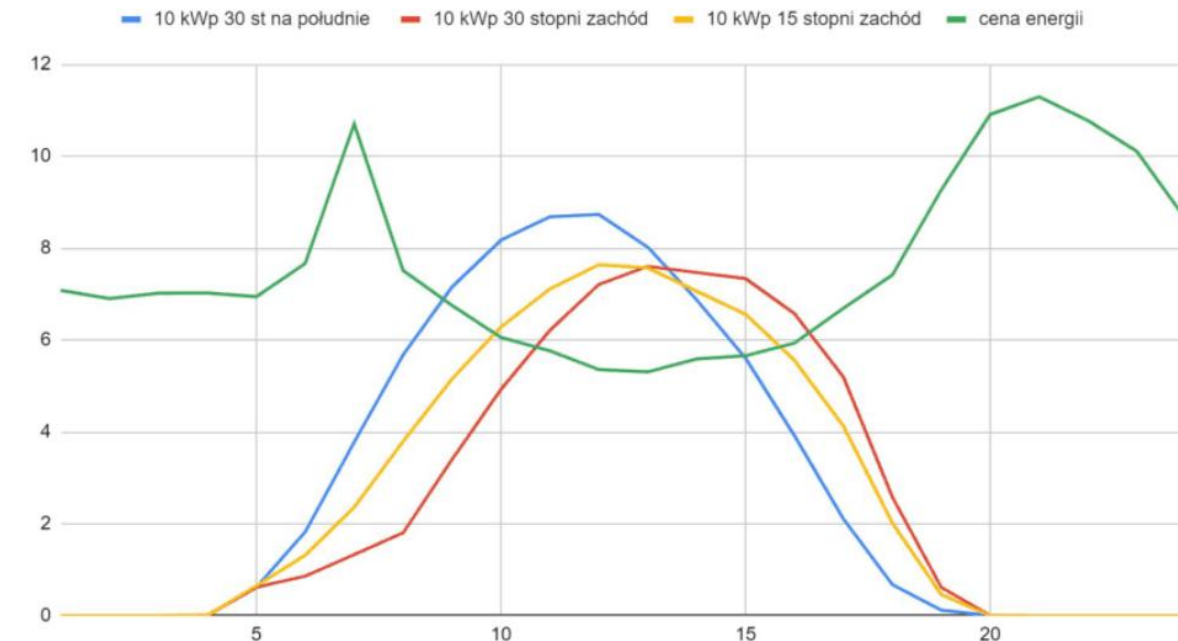

Przykład dopasowania technologii montażu PV do potencjalnej możliwości dostarczenia energii do sieci

Rynkowa cena energii dnia 16.05.2022

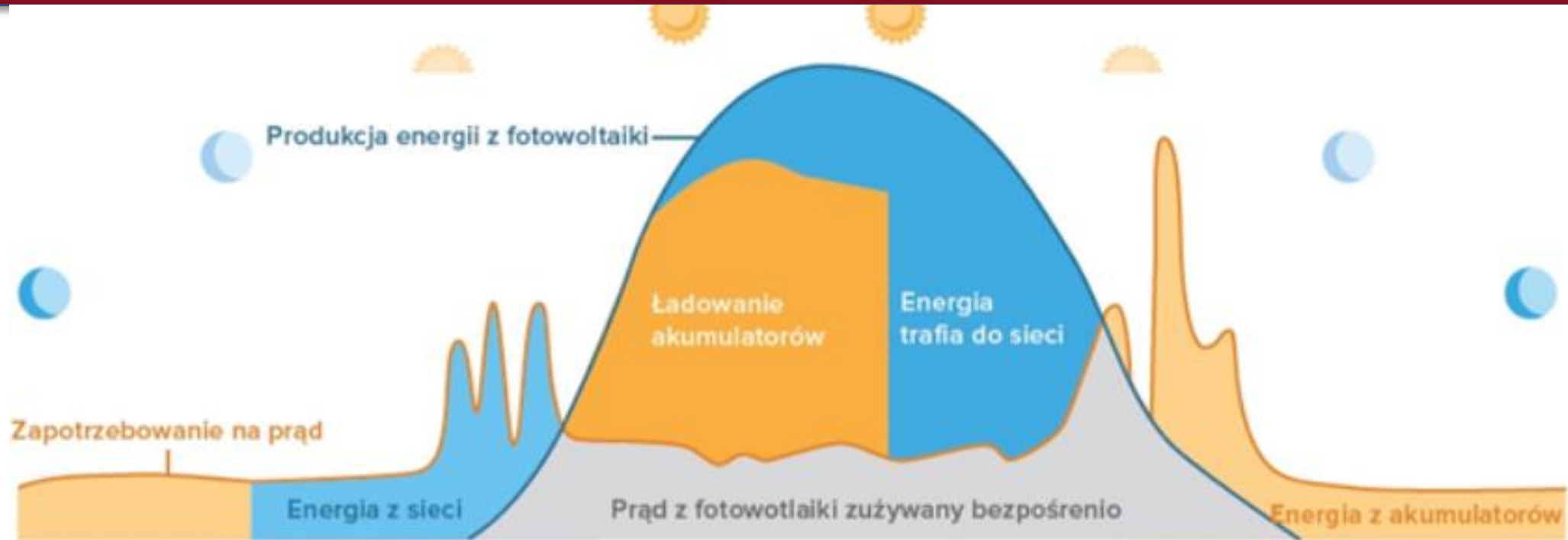
10 kWp 30 st na południe , 10 kWp 30 stopni zachód, 10 kWp 15 stopni zachód i

□ Magazyny energii złotym graalem energetyki?

Magazyny energii złoty graalem energetyki?

Rano

Z pierwszymi promieniami słońca moduły fotowoltaiczne rozpoczynają produkcję prądu. Jeśli zapotrzebowanie jest większe niż produkcja prąd pobierany jest z baterii lub z sieci.

Przedpołudnie

Produkcja wzrasta i wytworzona energia jest używana na własne potrzeby. Nadwyżka energii trafia do akumulatorów i jest magazynowana w celu jej późniejszego wykorzystania.

Południe

Pod warunkiem, że jest nadwyżka produkcji i nie ma zapotrzebowania na energię a akumulatory są w pełni naładowane, prąd trafia do sieci.

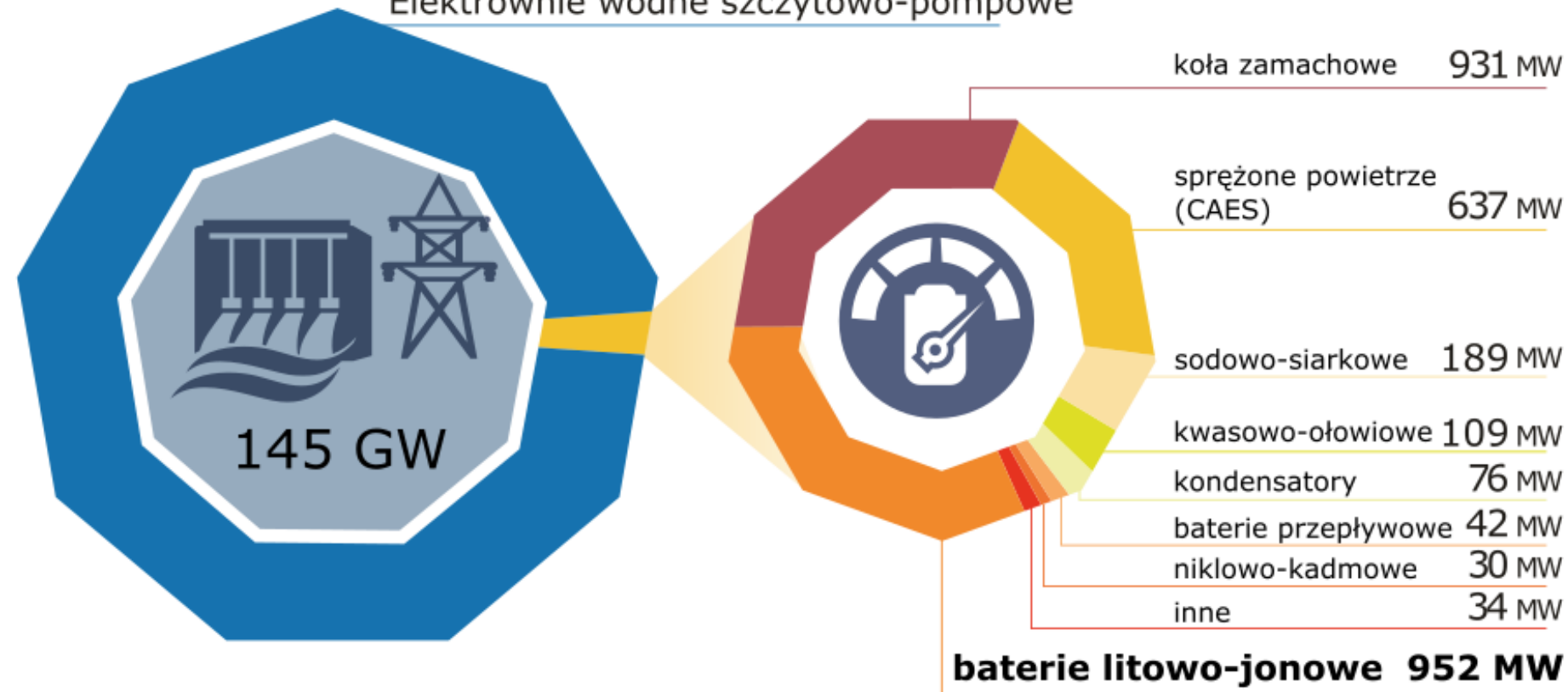
Popołudnie

Ze zmniejszonym nasłonecznieniem idzie w parze mniejsza produkcja prądu. Automatyczny system magazynowania energii pozwala na korzystanie nadal z zielonej energii z baterii.

Noc

Nocą zapotrzebowanie na energię jest pokrywane przez zmagazynowaną w akumulatorach energię a ewentualny niedobór uzupełniany z sieci. Dzięki temu jest możliwe osiągnięcie do 70% niezależności od sieci publicznej.

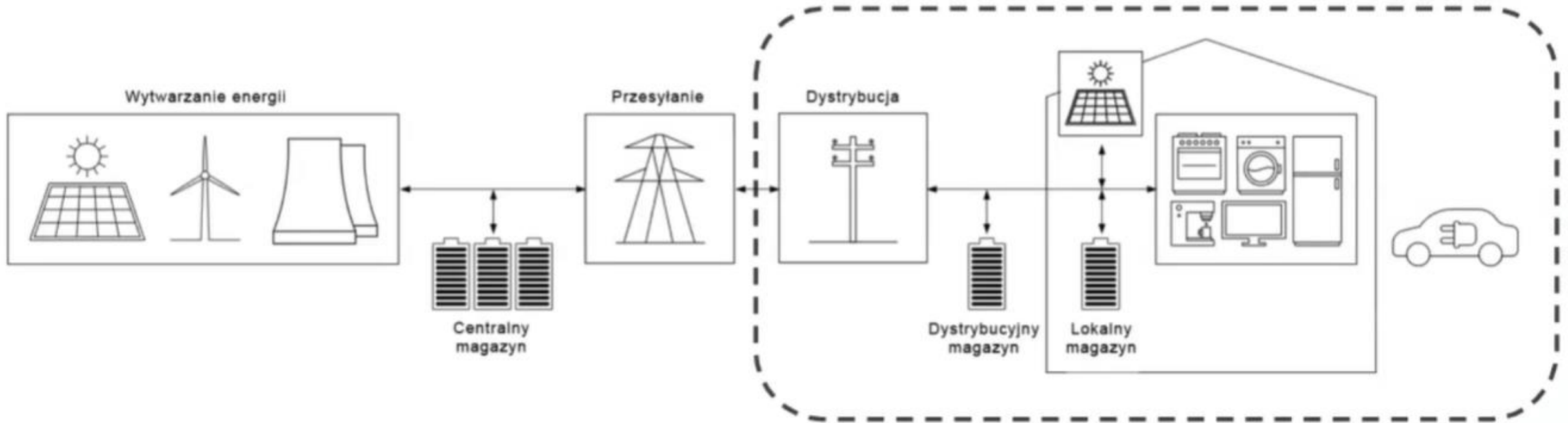
Elektrownie wodne szczytowo-pompowe

Udział mocy magazynowania energii elektrycznej wg różnych technologii

Wg raportów International Renewable Energy Agency - IRENA zdolności magazynowania energii na świecie będą rosły z obecnych stu kilkudziesięciu gigawatów do ponad 325 GW w 2030 r. Przewiduje się, że duża część tej dodatkowej pojemności będzie pochodzić ze zużytych akumulatorów samochodowych, które mają być dostępne od 2028 r

Magazyn energii a sieć elektroenergetyczna

Rozwiązania w zakresie magazynowania energii różnią się w zależności od wielkości magazynu i czasu rozładowania

BILANSOWANIE SEZONOWE

- węższy zakres technologii
- skomplikowane i kosztowne wyzwanie, z kosztami różniącymi się znacznie w zależności od lokalnych warunków

CODZIENNE BILANSOWANIE

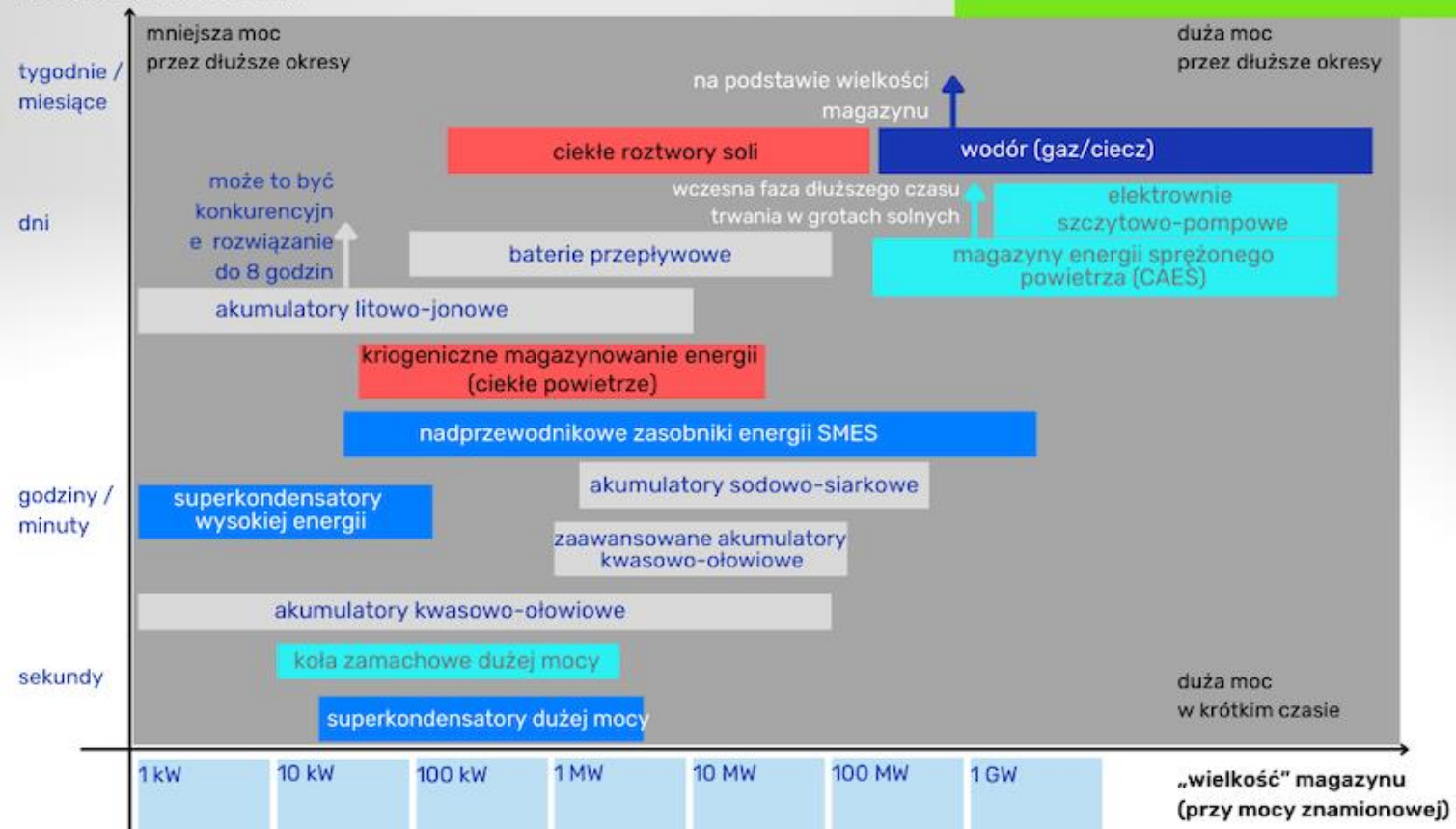
- szeroki zakres technologii
- silny spadek (w przypadku akumulatorów litowo-jonowych), co sprawia, że bezemisyjne lub niskoemisyjne rozwiązania w zakresie magazynowania są konkurencyjne w stosunku do szczytowej generacji energii z paliw kopalnych

REZERWY KRÓTKOTERMINOWE

- dobrze znane tanie technologie

typowy czas rozładowania
(przy mocy znamionowej)

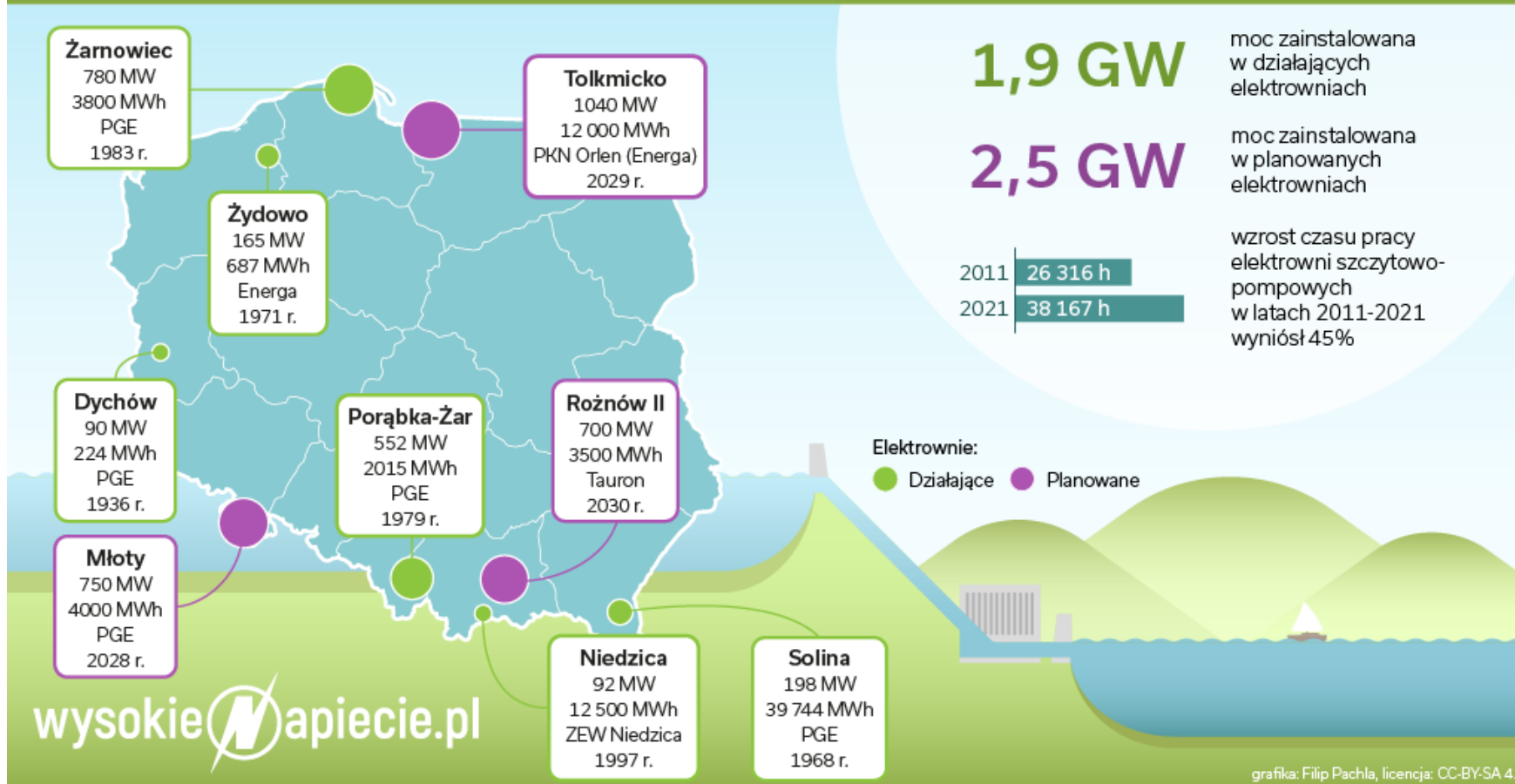

ELEKTROWNIE SZCZYTOWO-POMPOWE W POLSCE - ISTNIEJĄCE I PLANOWANE

Źródło: dane spółek, Raport "Rola ESP w KSE: uwarunkowania i kierunki rozwoju" | luty 2023

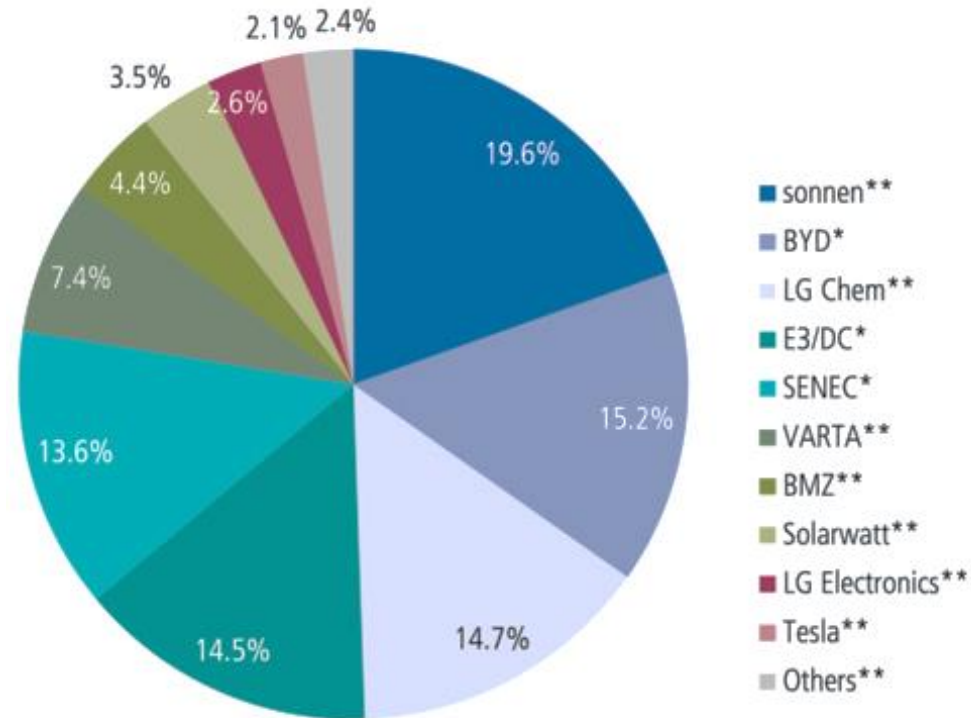
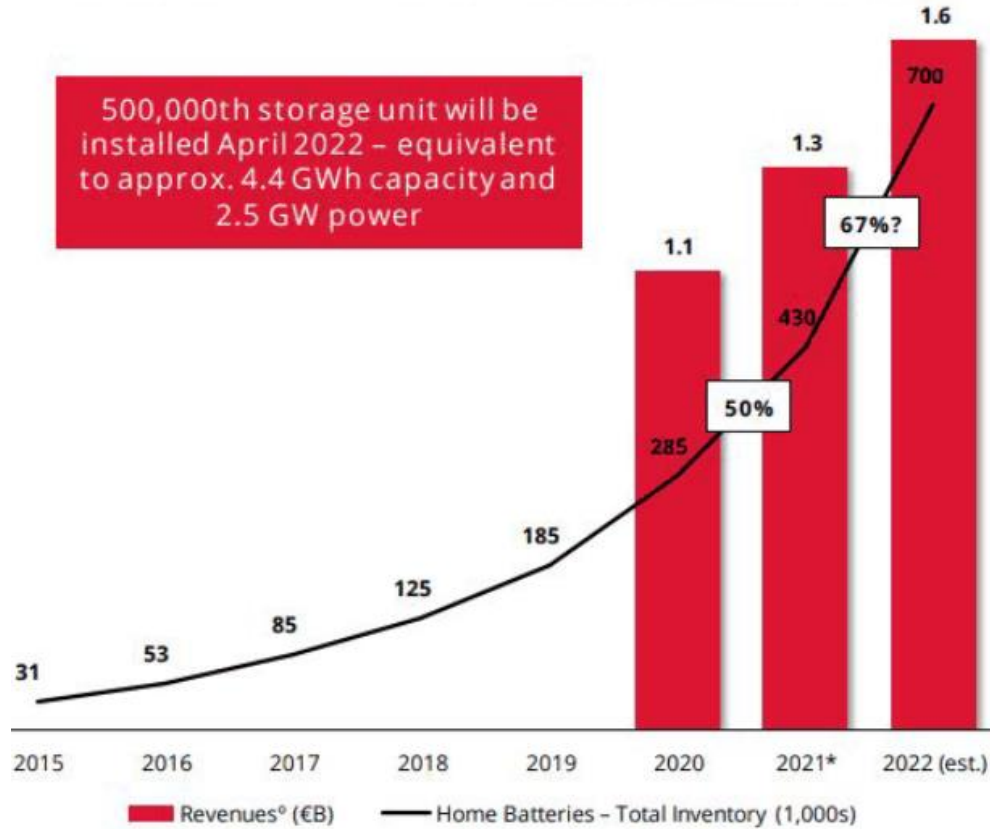

W Polsce potrzebne są elektrownie szczytowo-pompowe!

W Niemczech buduje się ich 10!

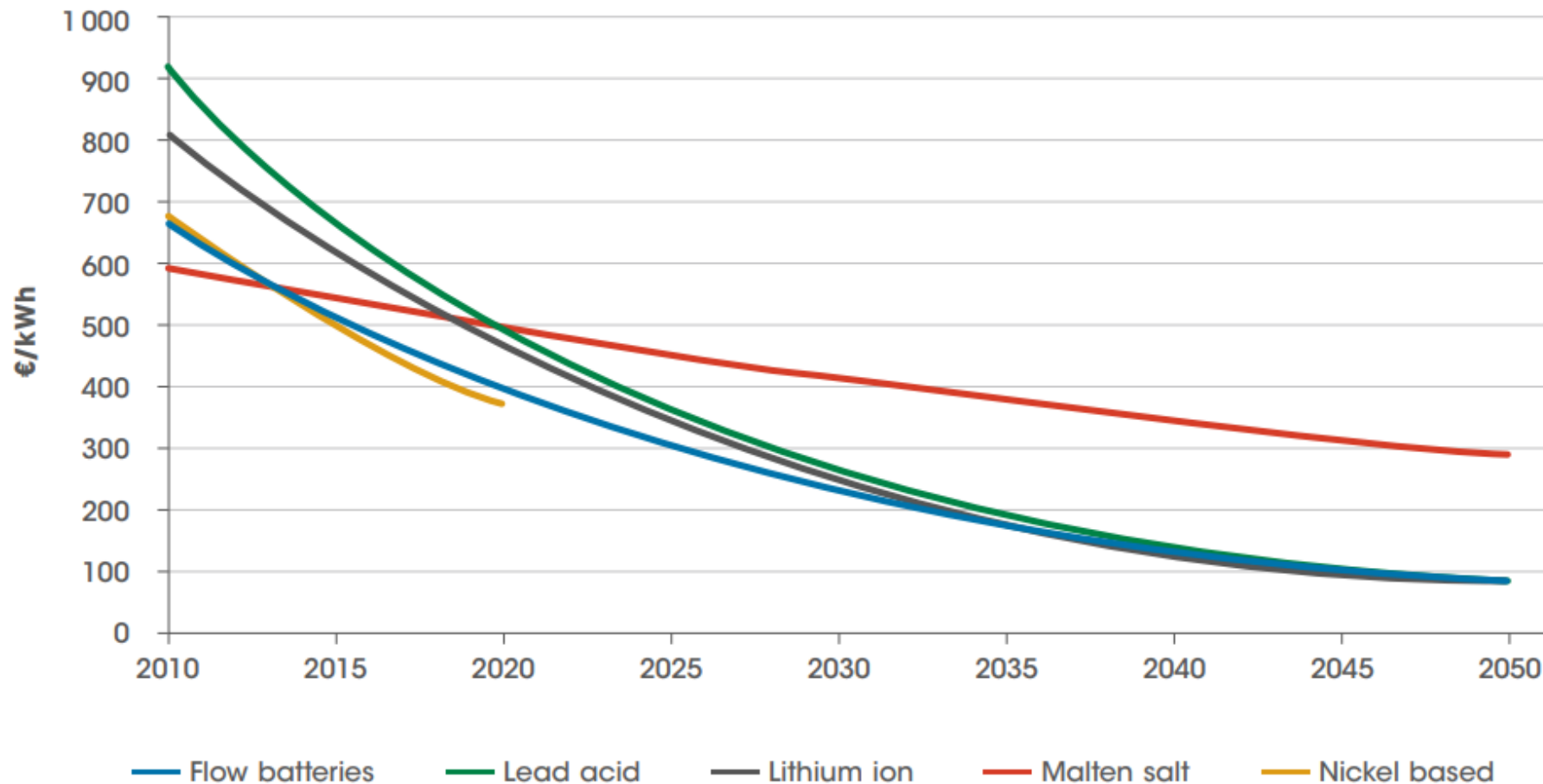

Magazyny energii złoty graalem energetyki?

* Company information
** Estimation by EuPD Research

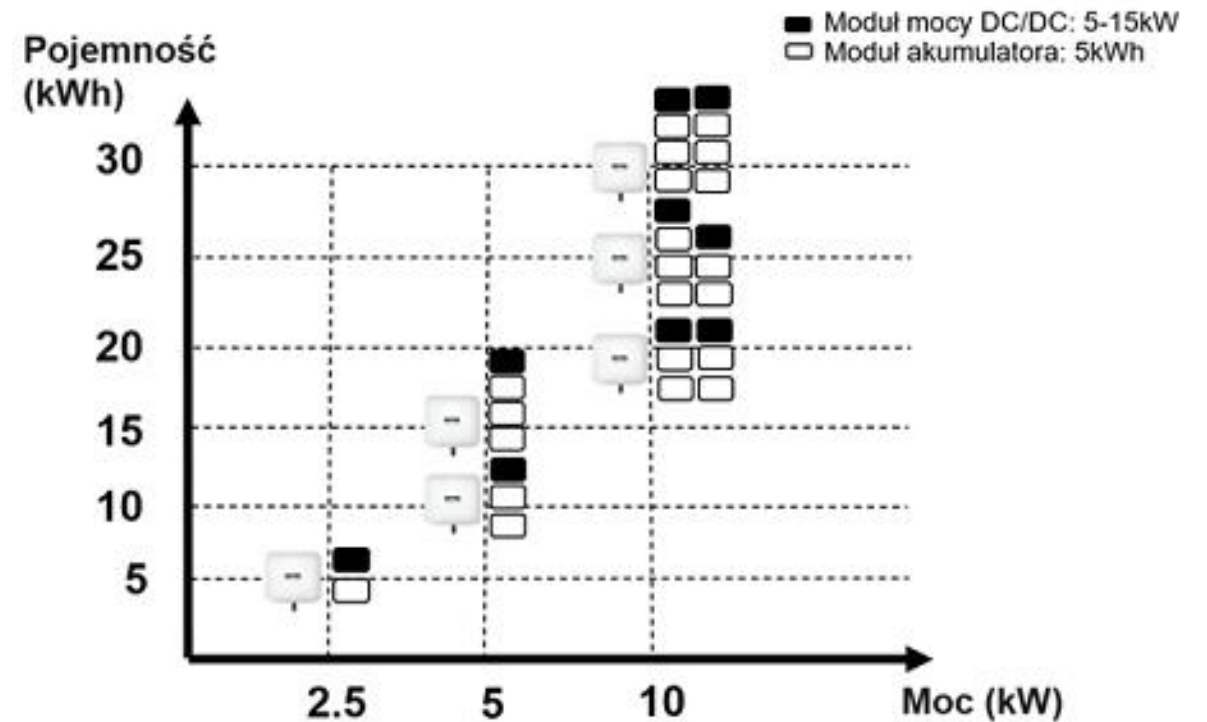
Struktura rynku domowych magazynów energii - wzrost rynku magazynów energii w Niemczech, liczba zainstalowanych magazynów energii oraz podział rynku magazynów energii w Niemczech

Przewidywany spadek cen za systemy magazynowania energii wg różnych technologii

Magazyny energii złoty graalem energetyki?

Typoszereg modułów magazynu energii Huawei oraz korelacja pojemności magazynu z mocą instalacji PV oraz dziennym zapotrzebowaniem domu na energię

Join this innovative programme today, support the grid and earn at least £2.50 per kWh!

Hurry up, registration is open until 19/02/2023. The sooner you register the more incentives you can get.

Join the programme

W Europie dofinansowane są nie tylko same domowe magazyny, ale również rządy, instytucje oraz firmy pozwalają zarabiać posiadaczom magazynów energii w sytuacjach niedoboru albo nadwyżek energii w sieci

<https://marketing.solaredge.com/dfs-programme>

How the programme works

During regular system usage

Your home runs on energy produced by your solar system and complements it with power from the battery and/or the grid.

During peak event

Your battery will automatically discharge its stored energy. Meanwhile, you'll still be able to source energy from the grid to keep the entire household running, uninterrupted.

After an event

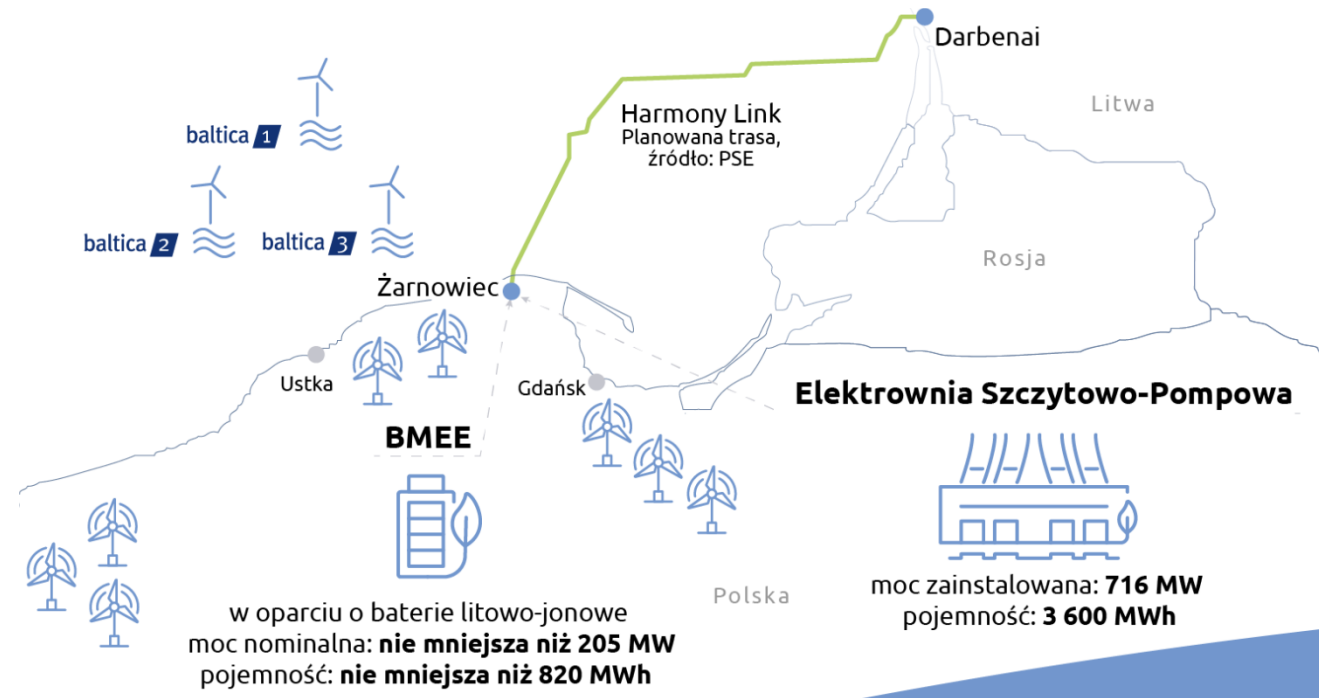

Your solar system will automatically recharge your battery after the event ends according to the selected battery profile.

Magazyny energii złoty graalem energetyki?

Głównym powodem rozwoju rynku magazynów energii elektrycznej jest konieczność stabilizacji sieci

TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI O WYSOKIM ZAPOTRZEBOWANIU ENERGETYCZNYM:

1

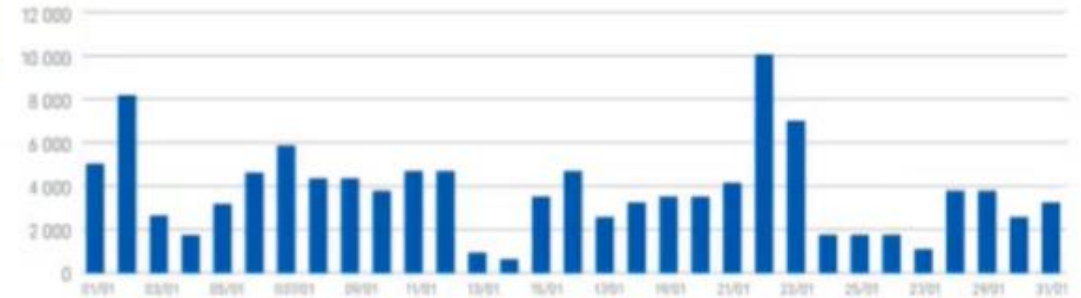
Niestabilność ceny zakupu energii elektrycznej

Wysokie stawki w godzinach maksymalnego zużycia
oraz poszczególnych dniach miesiąca

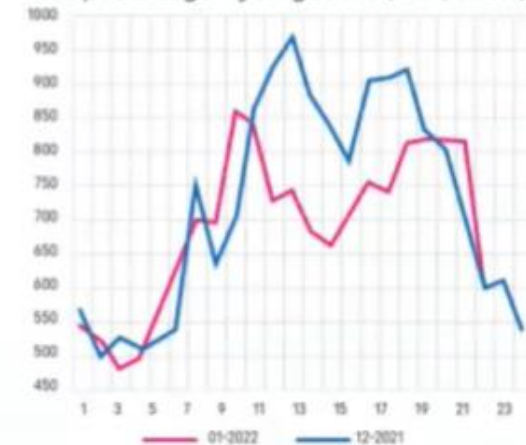
Wysokie ceny za energię elektryczną przy przekroczeniach
mocy przyłączeniowej w krótkich okresach

Moc bierna

WOLUMENY DZIENNE (Mwh)

Miesięczne średnioważone ceny
dla poszczególnych godzin (PLN/MWh)

TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI O WYSOKIM ZAPOTRZEBOWANIU ENERGETYCZNYM:

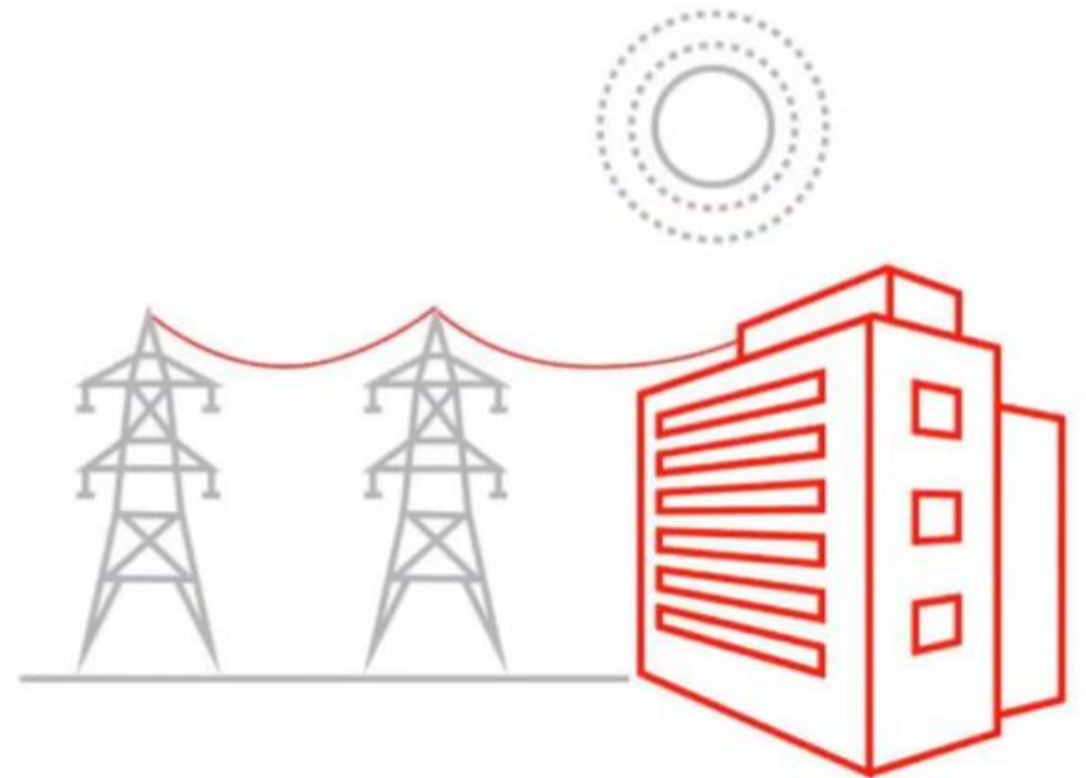
2

Niska jakość sieci elektrycznej - zagrożenie pracy urządzeń wymagających stałego dopływu energii elektrycznej:

Nierównomierne napięcie na poszczególnych fazach

Przekroczenia i destabilizacja sieci przy włączaniu energochłonnych urządzeń

Zagrożenie odcięciem zasilania urządzeń newralgicznych, takich jak wtryskarki, urządzenia medyczne, systemy komunikacyjne, wycinarki laserowe

Dlaczego rozwój w dziedzinie magazynowania energii jest nieunikniony?

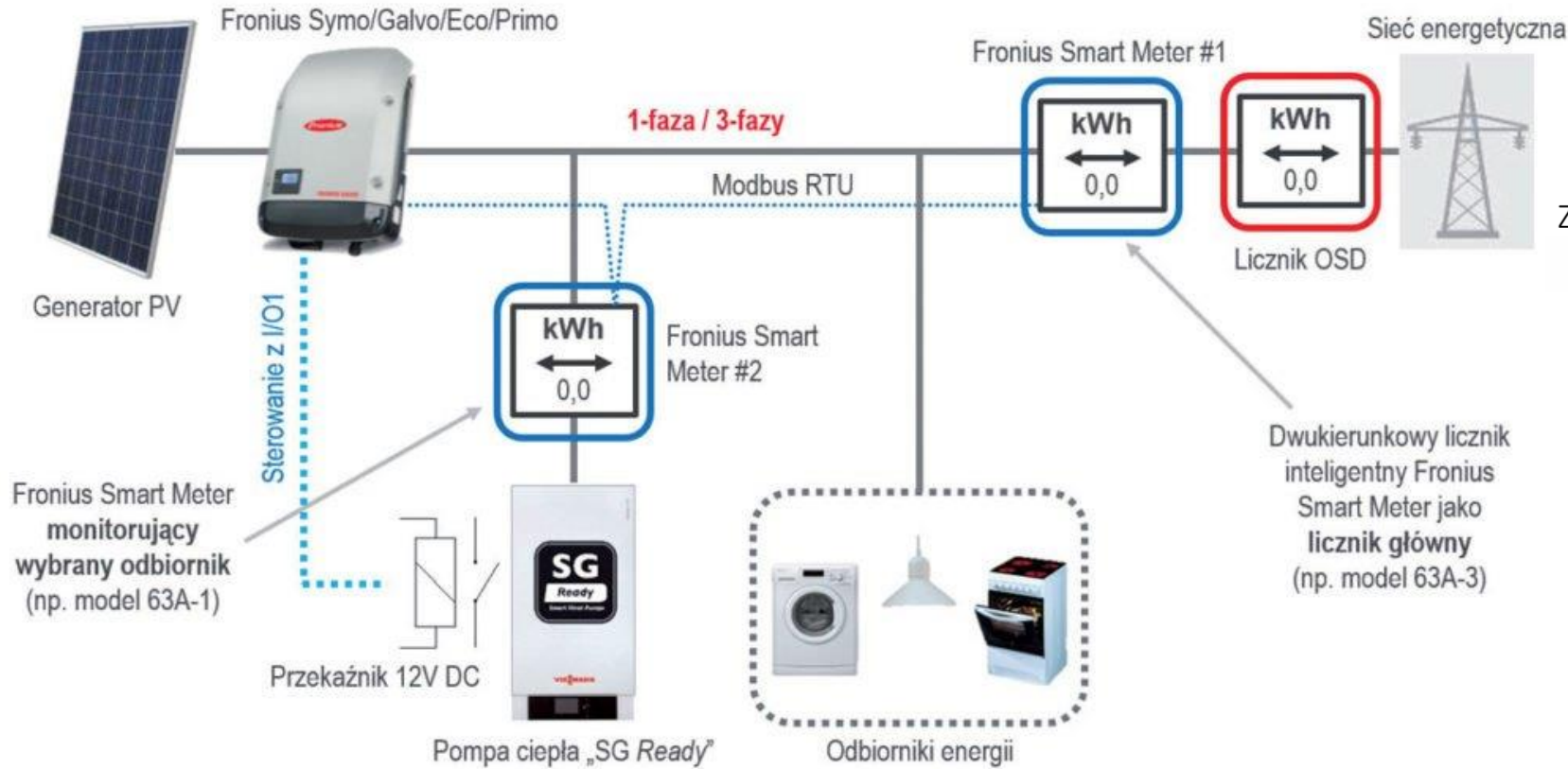
Korzyści dla Prosumenta	Korzyści dla OSP
Zwiększenie autokonsumpcji instalacji fotowoltaicznej	Stabilizacja napięcia i częstotliwości w sieci elektroenergetycznej
Zasilanie awaryjne	Odciążenie sieci elektroenergetycznej
Redukcja mocy zamówionej	
Umożliwia świadczenie usługi DSR	

□ Systemy zwiększania autokonsumpcji energii

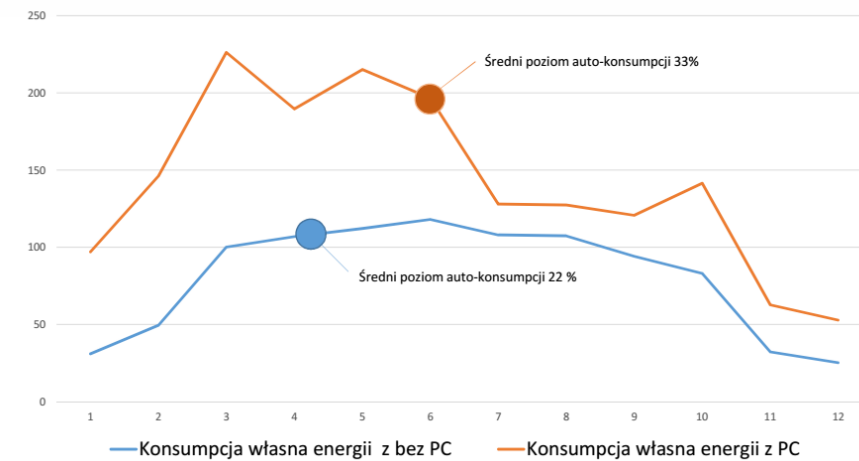

Posiadając PV musimy nauczyć się zwiększać autokonsumpcję

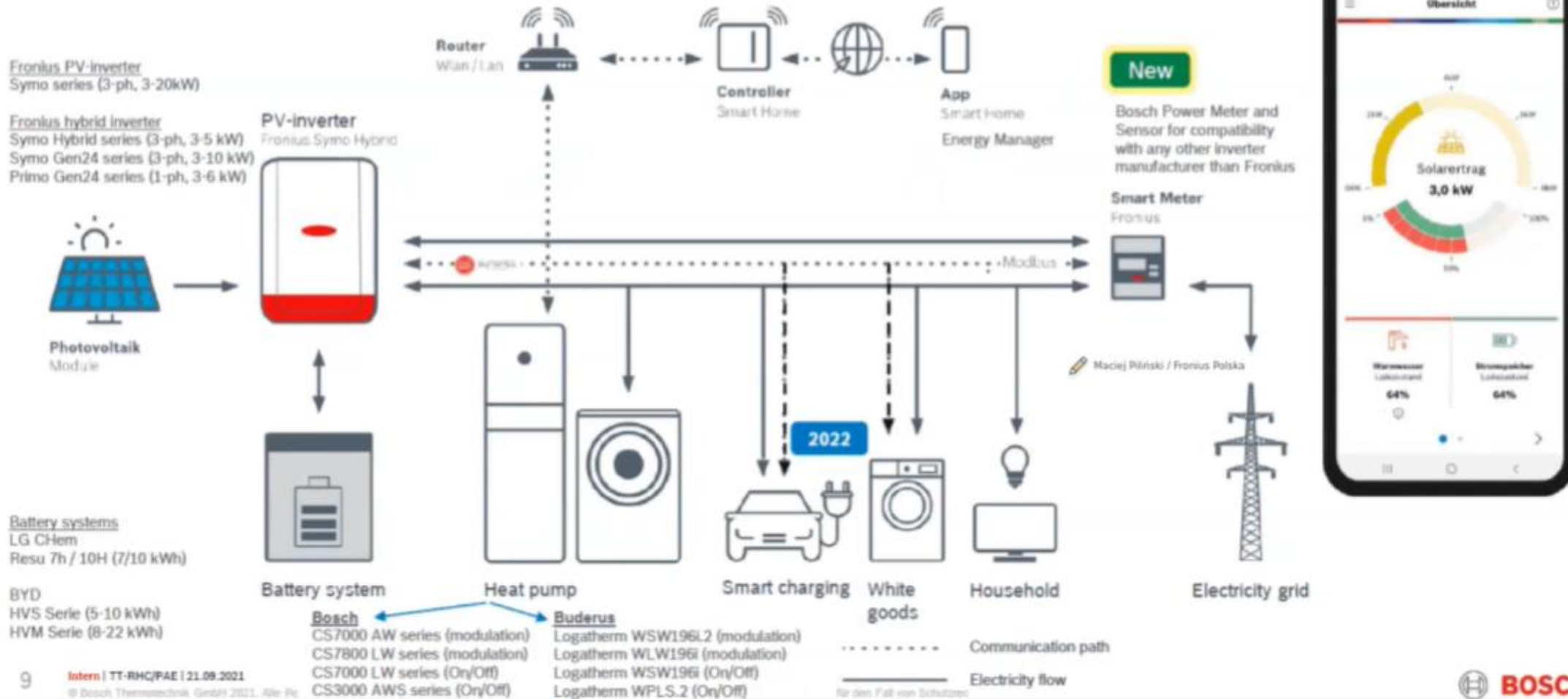

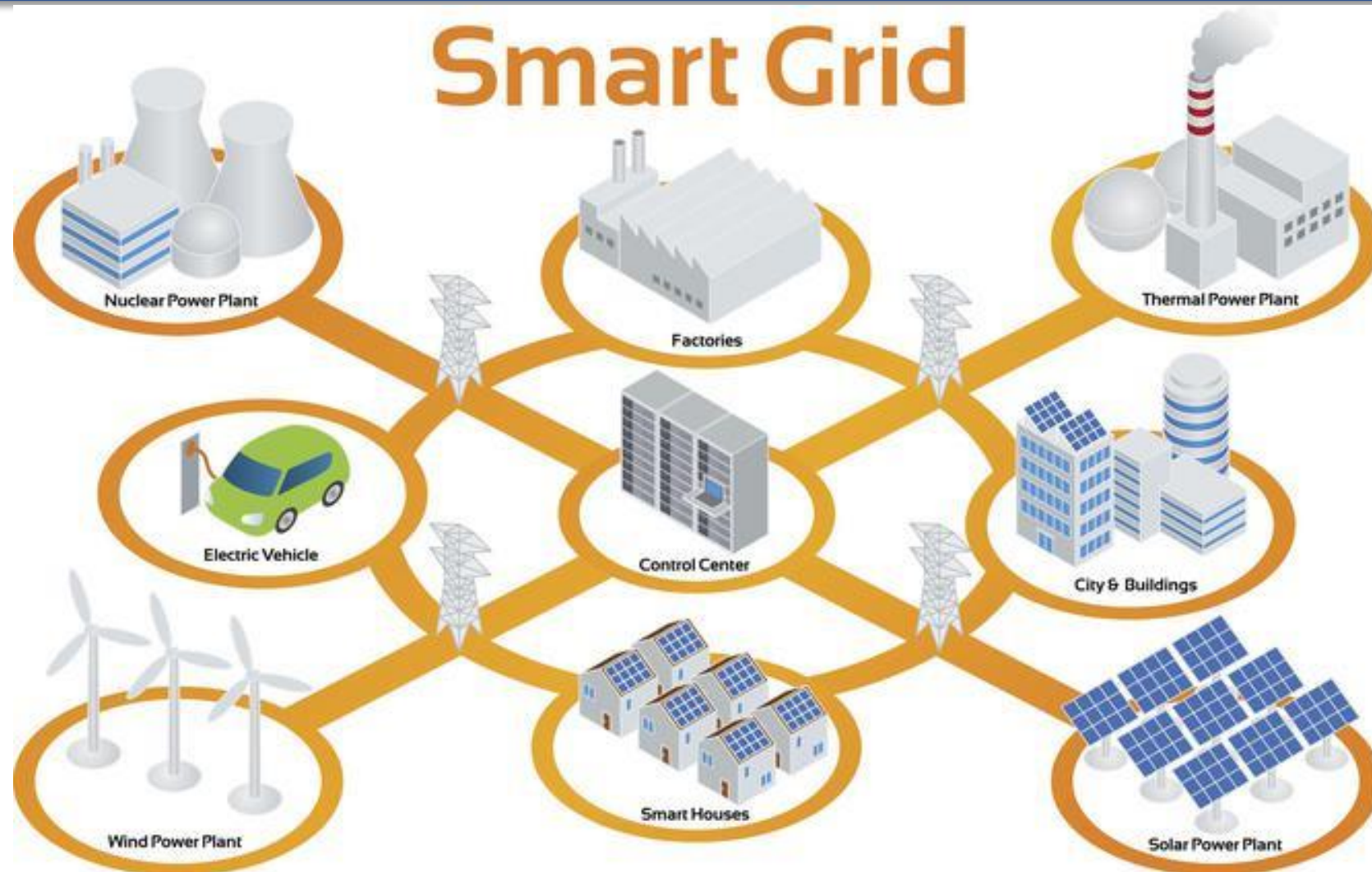
Zastosowanie pompy ciepła zwiększa auto-konsumpcję

System configuration, compatibility and interfaces

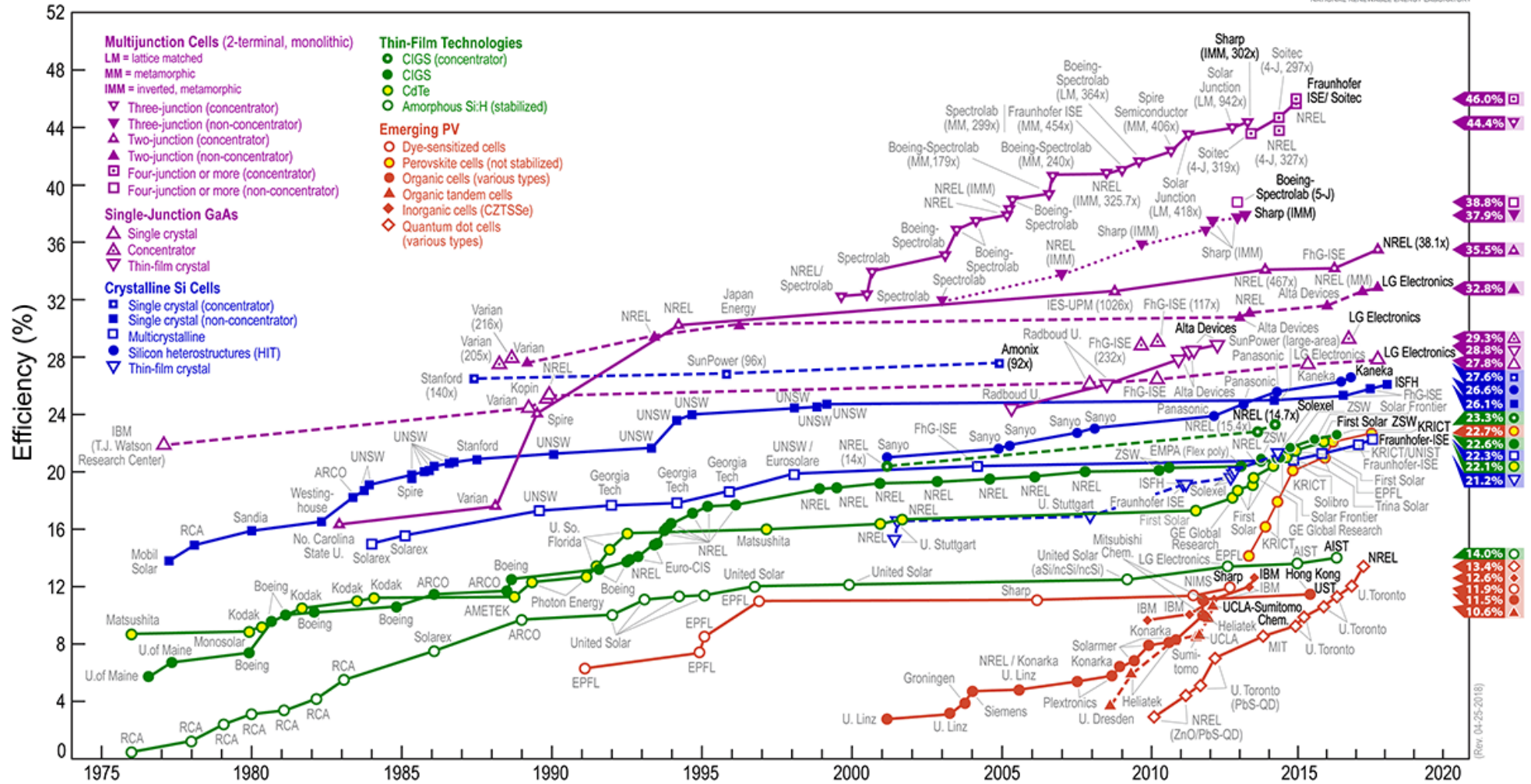
□ Co przemawia za OZE na przykładzie PV

Rozwój technologii na przykładzie PV

Best Research-Cell Efficiencies

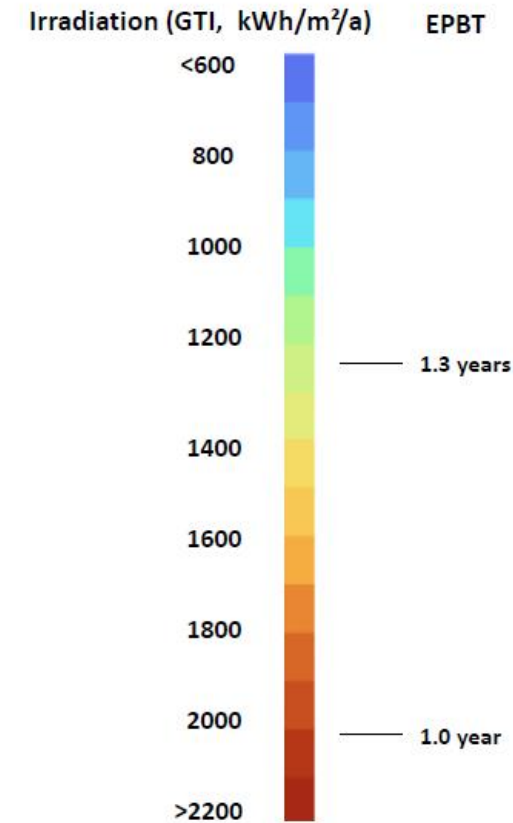
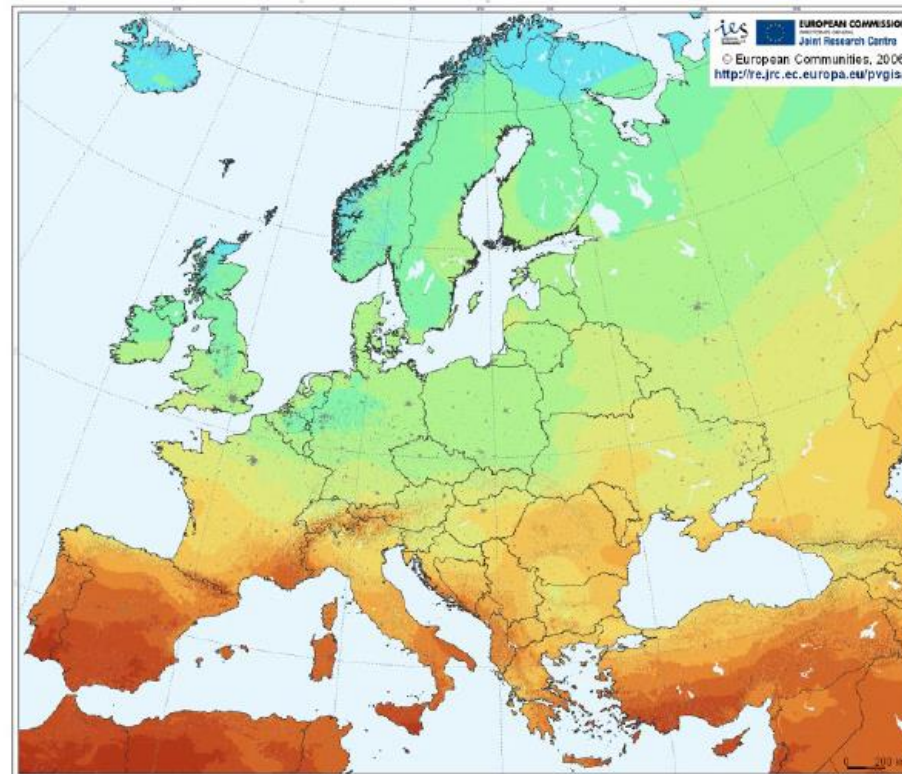
Czy cena PV będzie cały czas spadać???

- ❑ **W Niemczech ceny typowego dachowego systemu PV w 1990 roku o mocy od 10 do 100 kWp wynosiły około 14 000 €/kWp. Na koniec 2020 roku takie systemy kosztowały zaledwie 7,4% ceny z 1990 roku. Jest to regres cen netto o około 92% w okresie 30 lat!**
- ❑ **„Krzywa doświadczenia” – Experience Curve – Learning Curve – pokazuje, że w ciągu ostatnich 40 lat cena modułów PV spadła o 26% przy każdym podwojeniu skumulowanej produkcji modułów PV. Wyniki redukcji kosztów z korzyści skali i ulepszeń technologicznych.**

Energy Pay-Back Time of Silicon PV Rooftop Systems Geographical Comparison

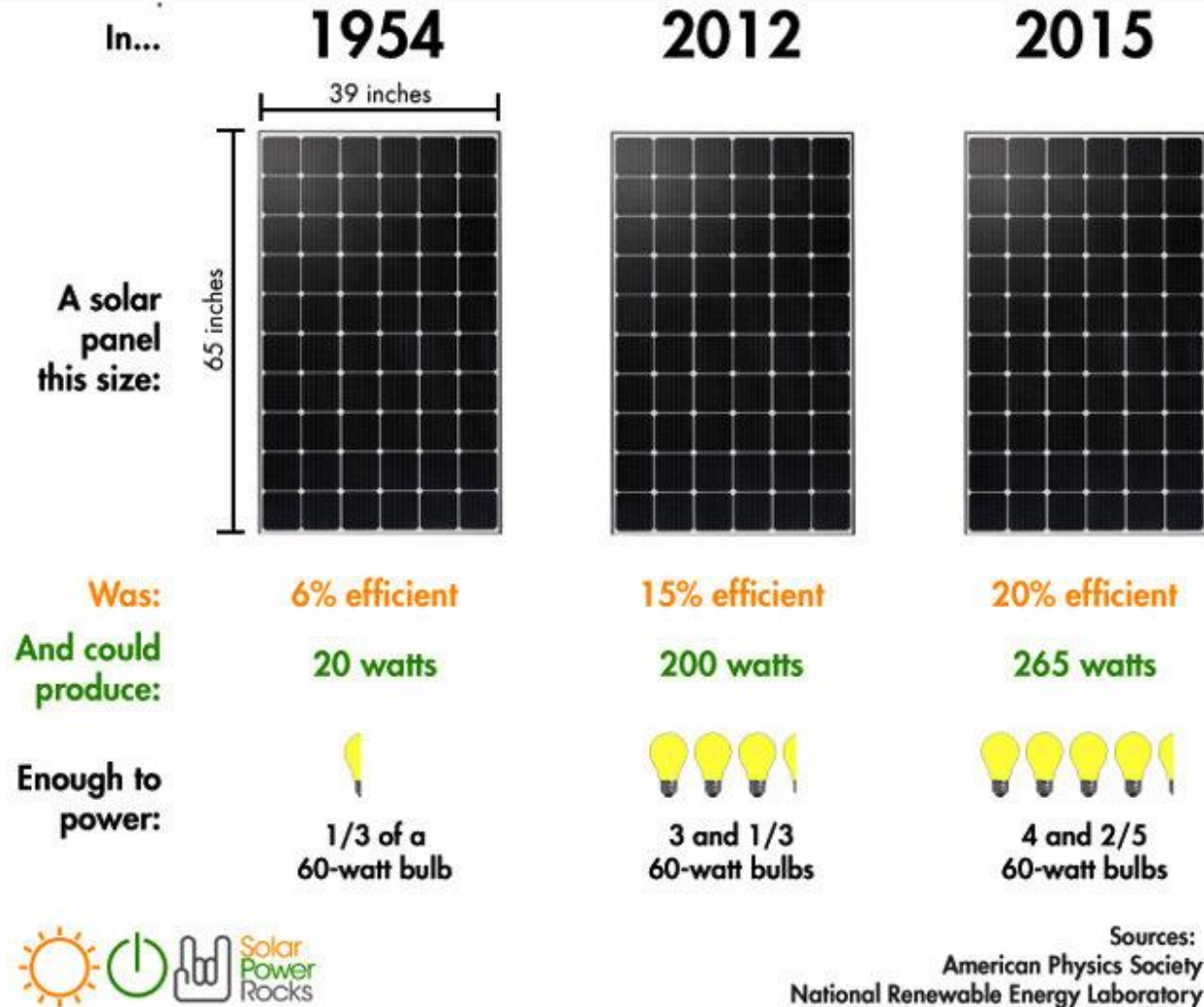
Koszt energii do produkcji modułu PV montowanego na dachu bilansuje się maksymalnie do 2 lat w Europie!

- Rooftop PV-system using mono-crystalline Silicon cells* produced in China
- EPBT is dependent on irradiation, but also on other factors like grid efficiency**.
- Better grid efficiency in Europe may decrease the EPBT by typically 9.5 % compared to PV modules produced in China.

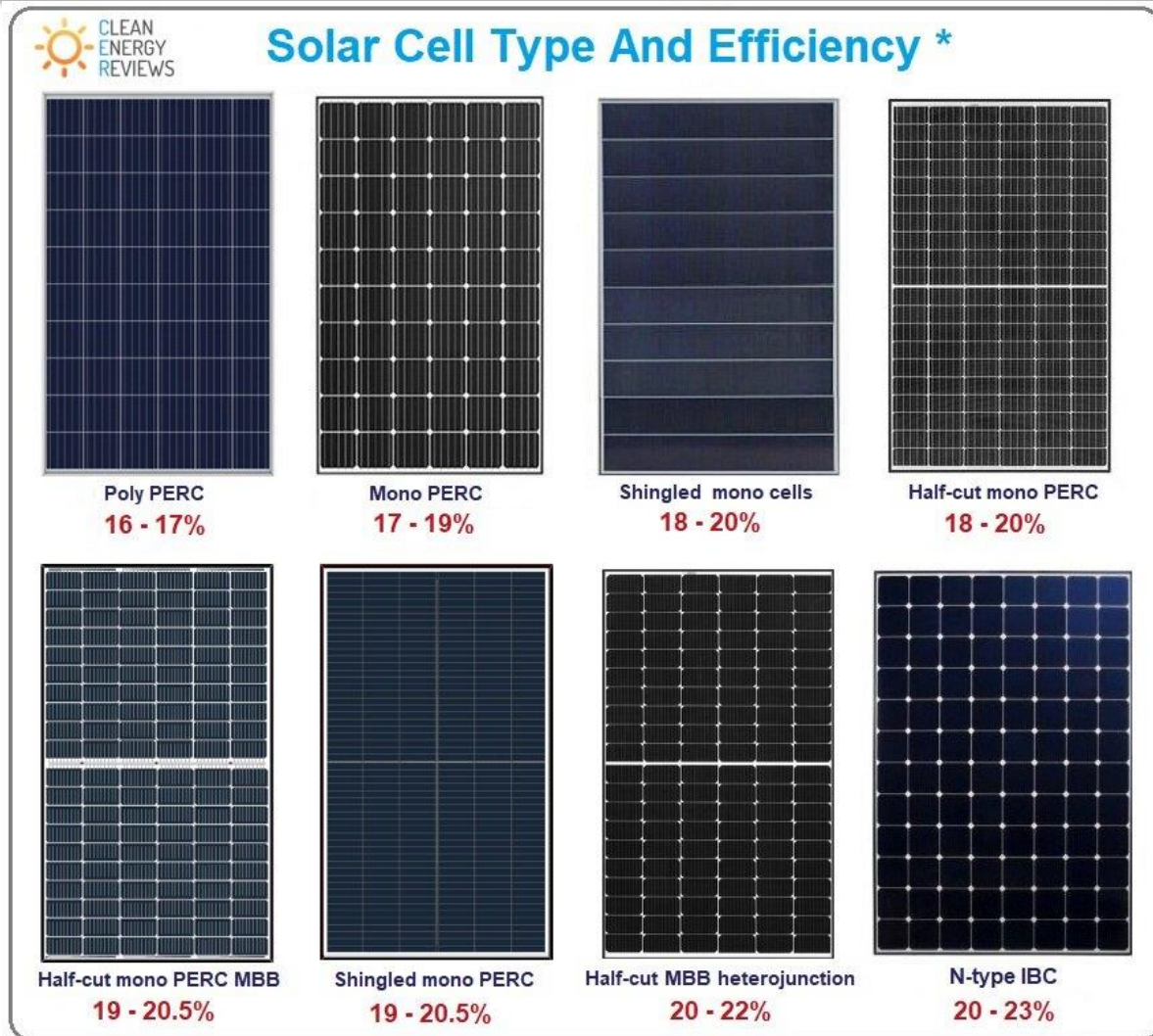

Rozwój technologii na przykładzie PV

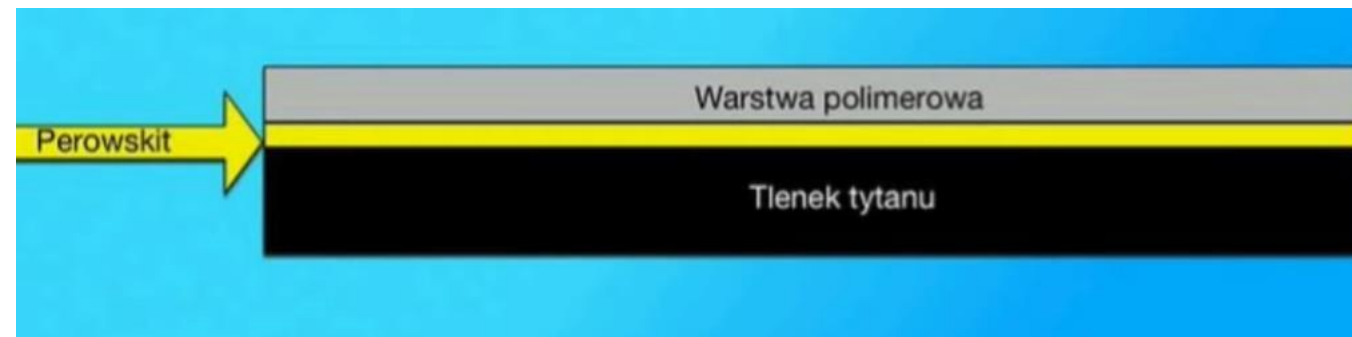
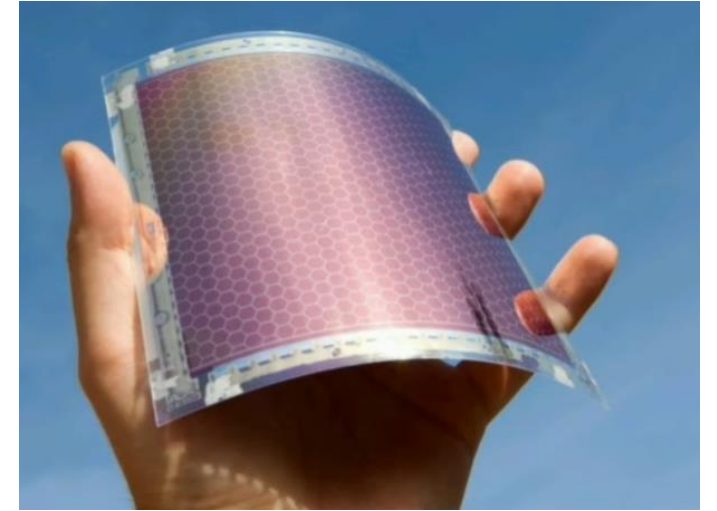
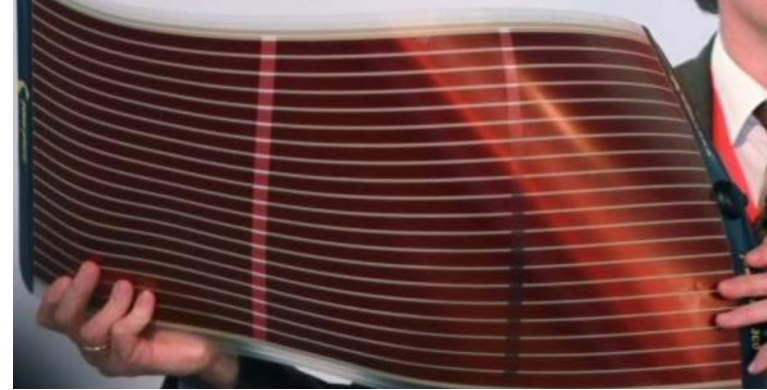
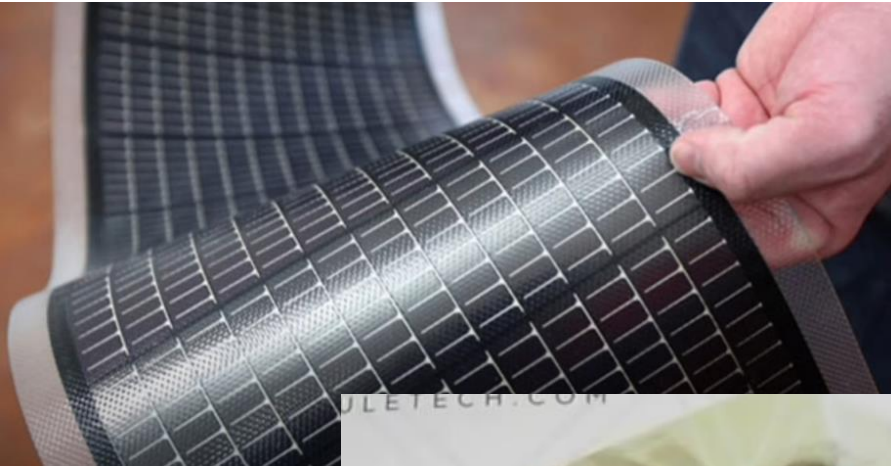

www.cleanenergyreviews.info

Najbardziej wydajne są panele zbudowane przy użyciu zaawansowanych ogniw IBC (Interdigitated back contact) lub ogniw IBC, następnie ogniw heterozłączowych (HJT), ogniw monokrystalicznych PERC z półprzecięciem i wieloma szynami zbiorczymi, ogniw z gontem i wreszcie 60-ogniowych (4-5 szyn zbiorczych) mono komórki. 60-ogniowe panele poli lub multikrystaliczne są na ogół najmniej wydajnymi i równie najtańszymi panelami.

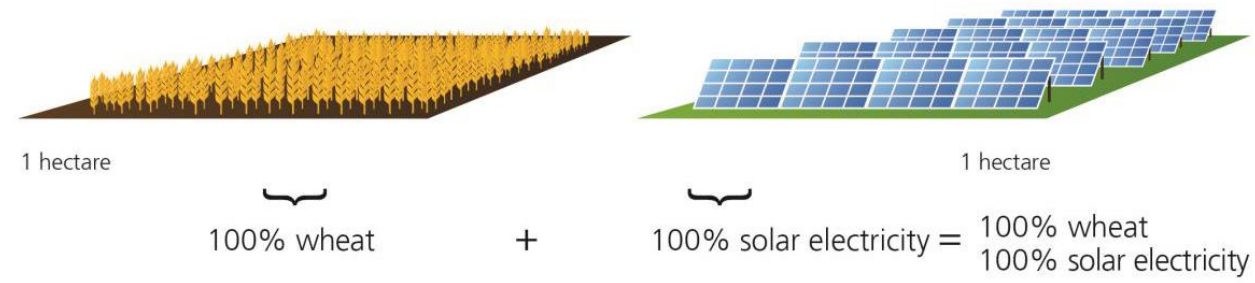
Nowe technologie PV będą zmierzać do zmniejszenia kosztów produkcji jak i samych modułów – Perowskity to przyszłość PV

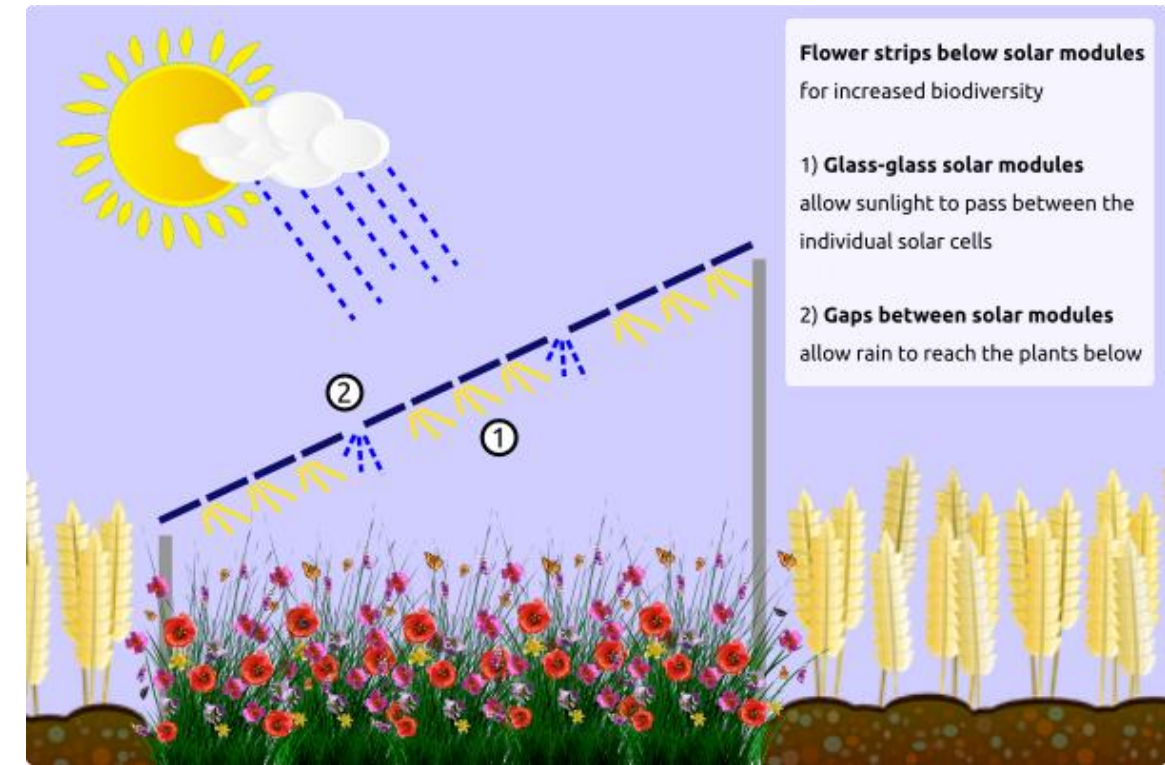
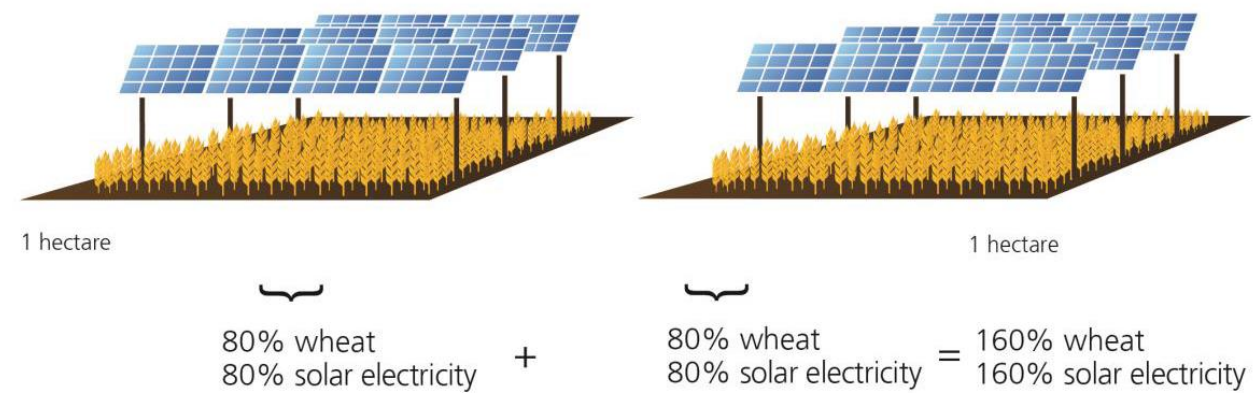

Separate Land Use on 2 Hectare Cropland

Combined Land Use on 2 Hectare Cropland: Efficiency increases over 60%

Source: Fraunhofer Institute for Solar Energy Systems (Fh-ISE)

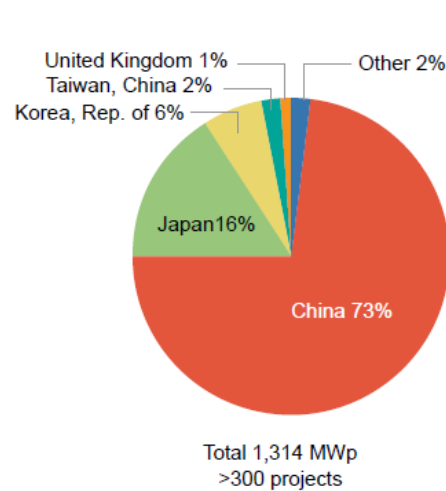
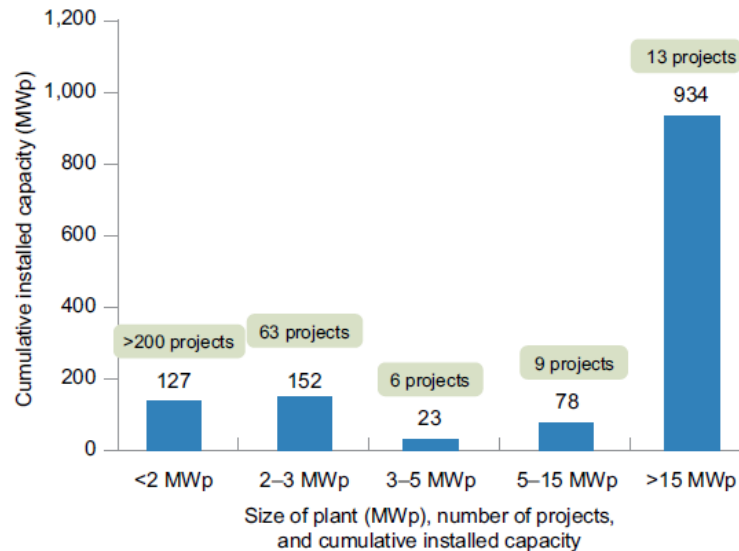
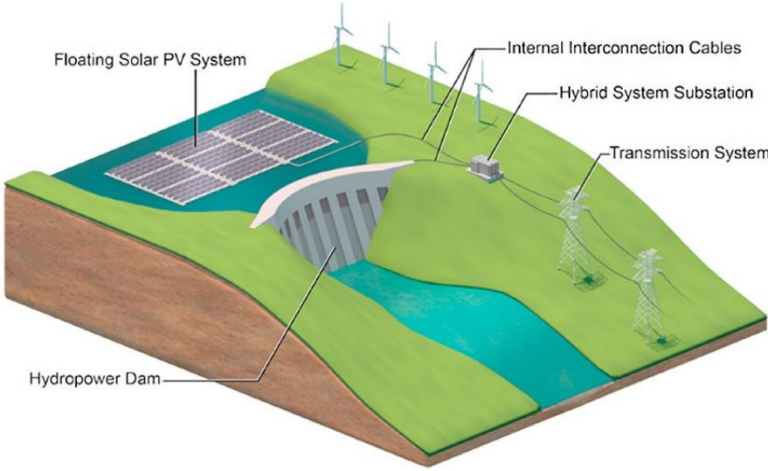

O ponad kilku lat pojawiają się doniesienia o działaniach badawczych na rzecz integracji produkcji energii elektrycznej z produkcją rolną na tym samym gruncie

Source: World Bank Group, ESMAP, and SERIS 2019.

Korzyści FPV:

- Obecnie ponad 40% światowej populacji mieszka w promieniu 100 km od wybrzeża.
- Bez utraty cennej przestrzeni lądowej
- Wyższa wydajność panelu PV na wodzie - chłodzenie
- Korzyści dla środowiska - mniejsze odparowanie cennej wody
- Możliwość połączenia mocy wyjściowej energetyki morskiej i PV - złagodzenie zmiennego charakteru PV
- Choć panele pływające są droższe w montażu, są do 16 procent bardziej wydajne, ponieważ efekt chłodzenia wodą pomaga zmniejszyć straty ciepła i wydłużyć ich żywotność
- FPV ma niższy CAPEX niż rozwiązania klasyczne

Źródło: Gmina Ustronie Morskie

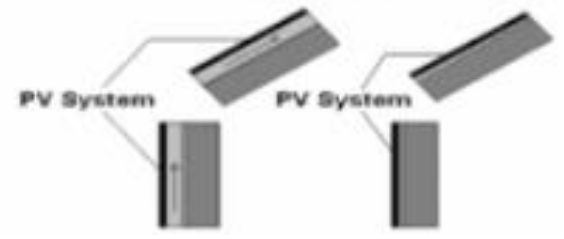

Building Applied PV (BAPV)

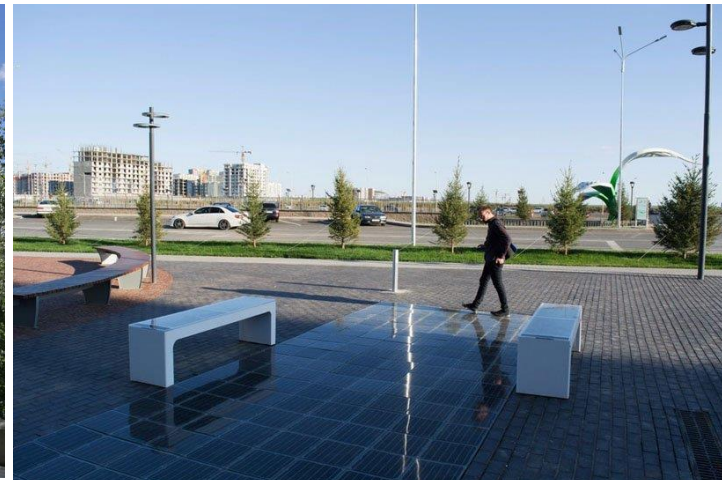
Building Integrated PV (BIPV)

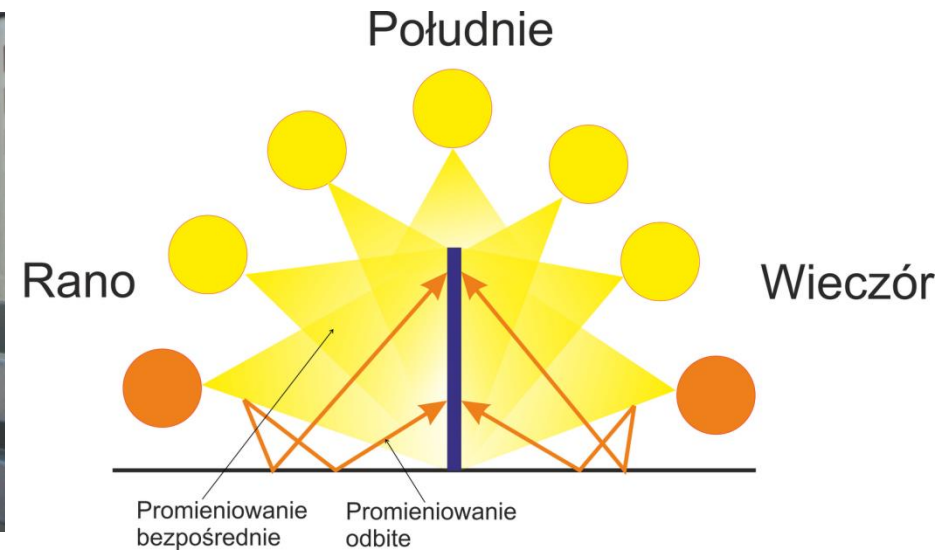
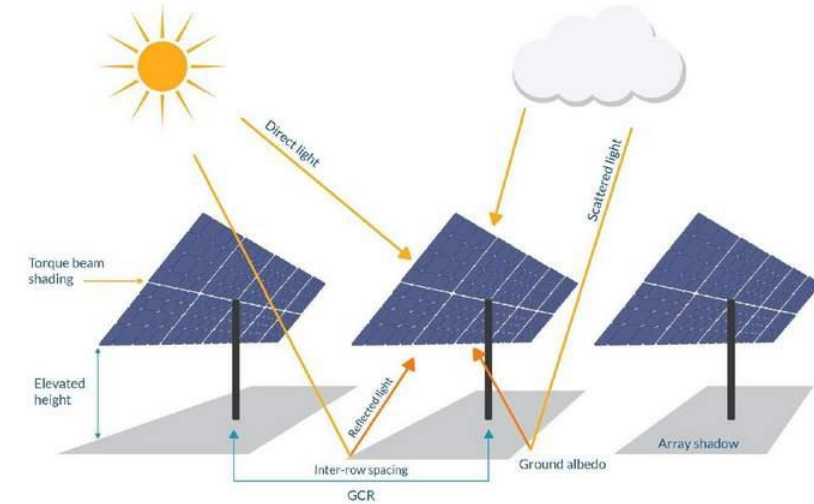
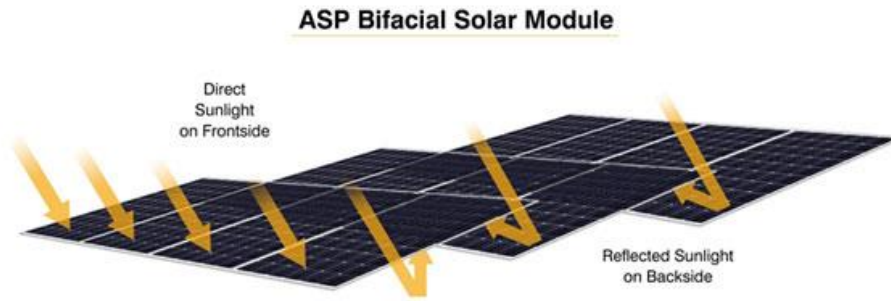
Integracja z elementami miejskiej architektury

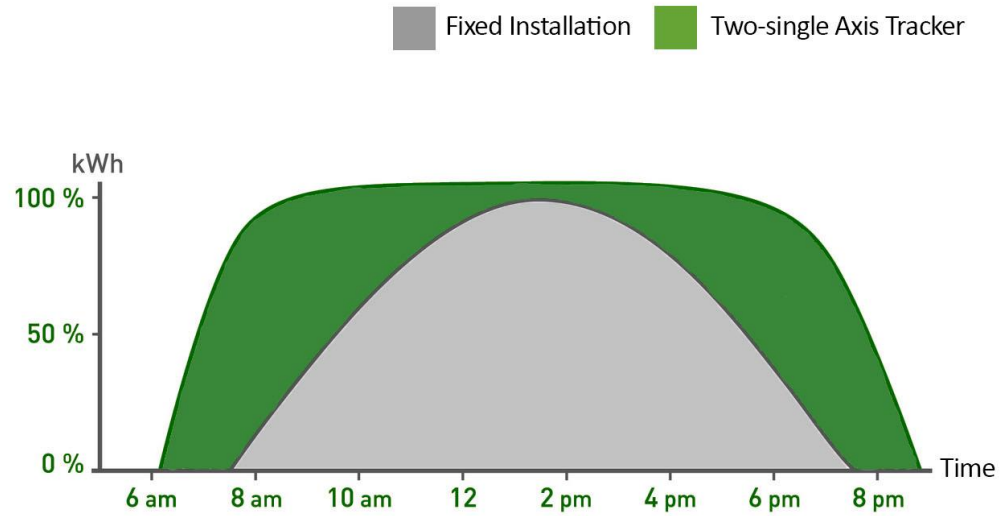

Działania na rzecz maksymalizacji efektu produktywności instalacji PV – moduły dwustronne

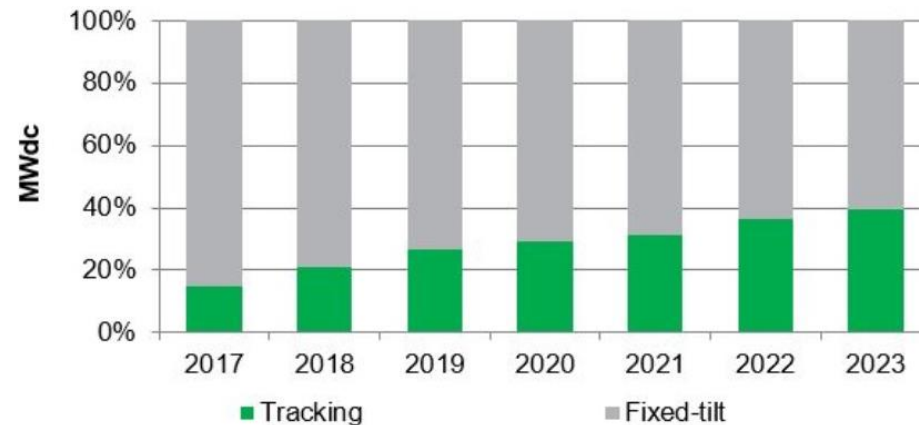

<https://trackerminimax.com/>

Global ground-mounted PV market by mounting type

około 150 GW systemów nadążnych PV zostanie wdrożonych na całym świecie w latach 2019-2023, a udział trackerów w rynku montowanych na ziemi urządzeń słonecznych podwoi się do około 40%,

Notes: Annual installations of ground-mounted PV systems larger than 1 MWdc.
Source: IHS Markit

© 2019 IHS Markit

iPV Bi-Dual System (iPV Tracker + Bifacial Module)

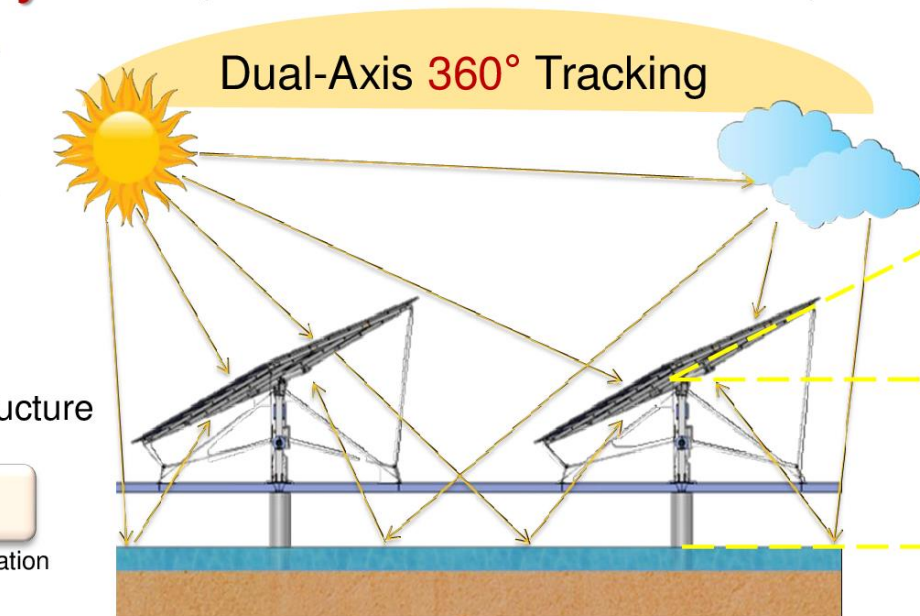
iPV Tracker (DAT)
+
Bifacial Module
+
H-Beam Base/Elevated Structure
=

50% Up*

More Power Generation

Bifacial Module
Add Energy

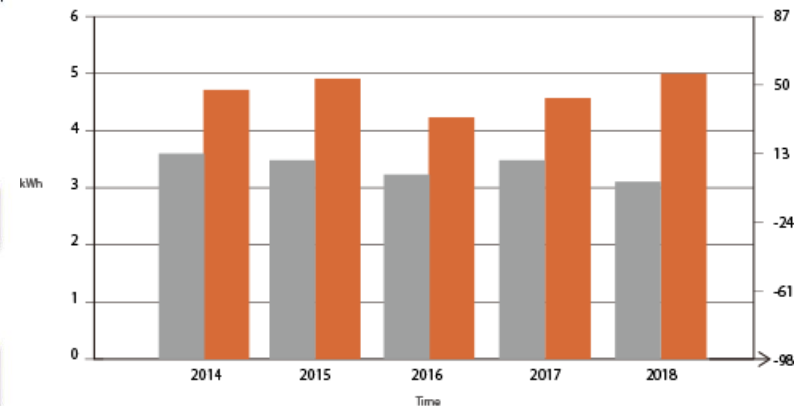
Key Factors

Inclination **Angle**

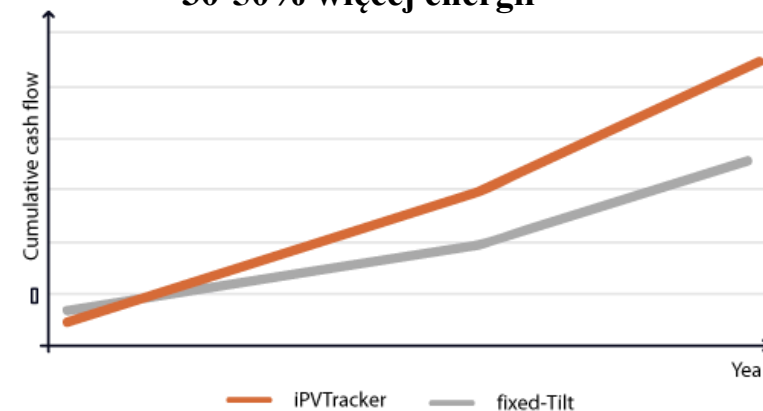
Tracker **Height**

Ground **Albedo**

Albedo	10~20%	20~35%	20~50%	45~80%	>85%
Ground	Mud Grass	Dry Gravel	Light Cement	White & Snow	Water Sur./Ref. Material
	+5%	+10%	+15%	+20%	+25%

30-50% więcej energii

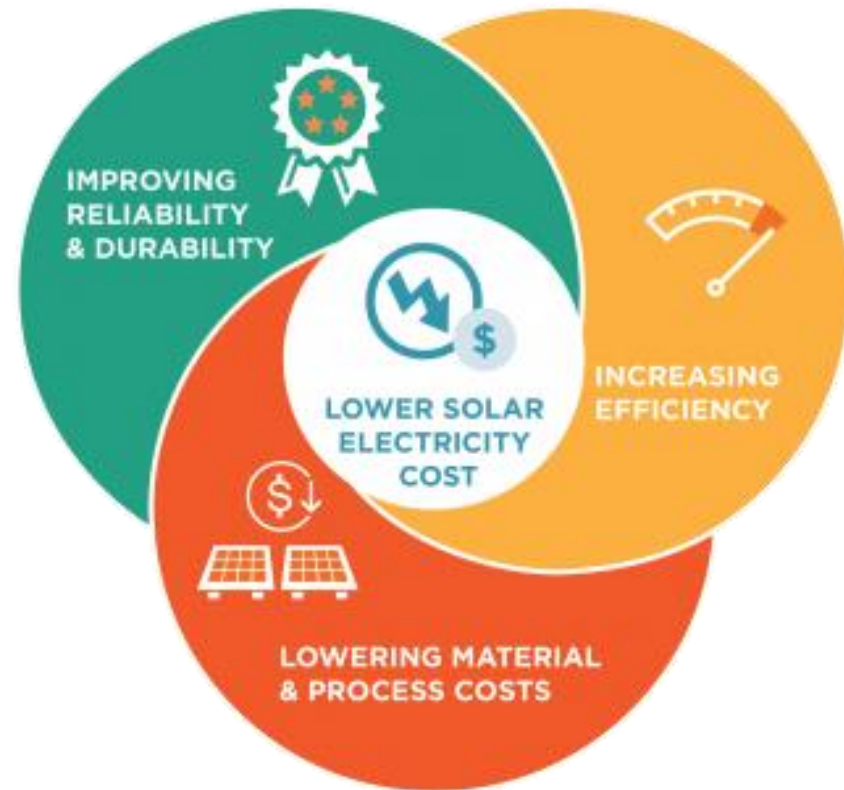

Podsumowanie

Opisane w prezentacji trendy wynikają z dążeń branży PV (takie same kryteria są w innych OZE) do:

- ❑ Obniżania kosztów produkcji, eksploatacji i utylizacji systemów PV (materiały i procesy)
- ❑ Zwiększania efektywności działania systemów PV
- ❑ Poprawiania niezawodność technologii PV – odporność na czynniki zewnętrzne

Cel wspólny = Zmniejszanie kosztów wywarzania energii elektrycznej w systemach PV

❑ OZE ale w obiektach energooszczędnych, gdzie też odzyskujemy energię

W ostatnim czasie zmianie uległa najważniejsza część prawodawstwa Unijnego i krajowego dotyczącego efektywności energetycznej budynków

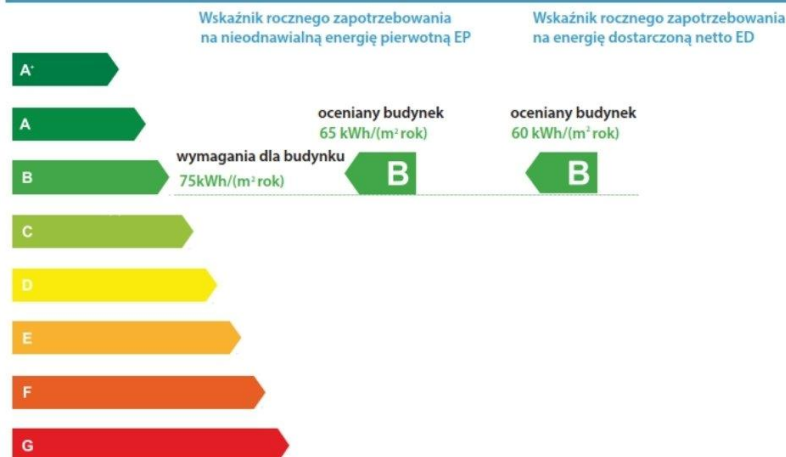
Dyrektywa EPBD

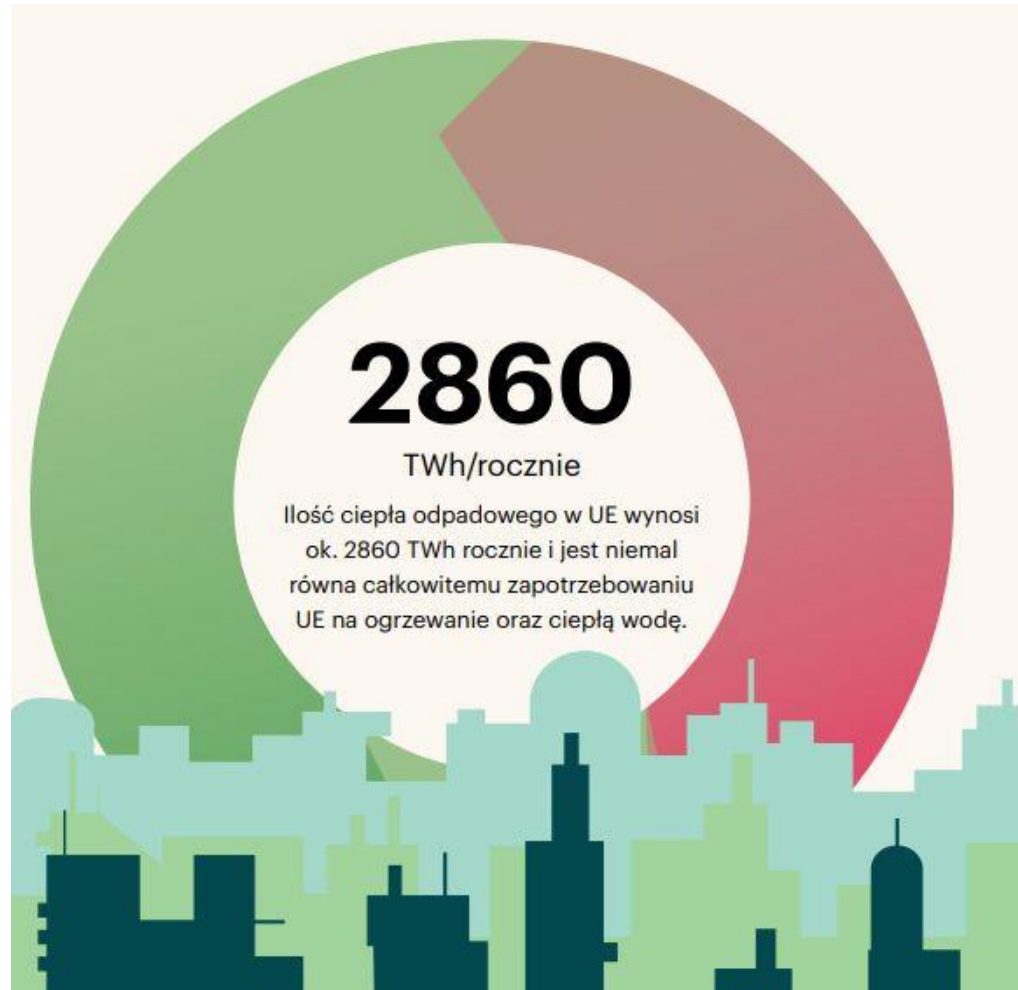
....do 2030 roku już wybudowane budynki mieszkalne powinny osiągnąć klasę E, a do 2033 roku klasę D. W przypadku budynków niemieszkalnych i publicznych modernizacja powinna nastąpić jeszcze szybciej tj. odpowiednio do 2027 i 2030 roku.

Stan aktualny

Stan po wprowadzeniu usprawnień modernizacyjnych

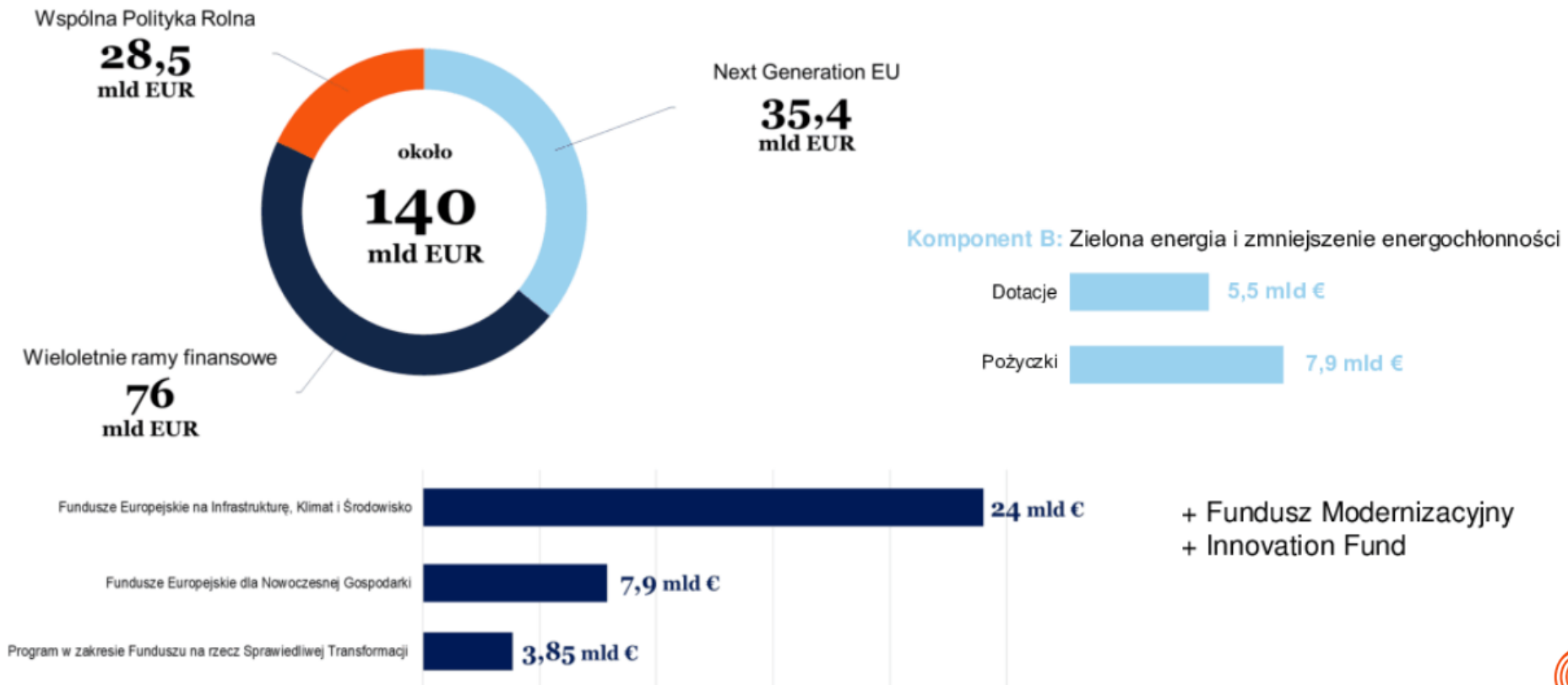

- W Unii Europejskiej centra przemysłowe stanowią największe źródła ciepła odpadowego. Ilość ciepła odpadowego pochodzącego z przemysłu ciężkiego w UE przekracza 267 TWh rocznie.
- Opisując tę liczbę bardziej obrazowo, to więcej niż ciepło wygenerowane w 2021 w Niemczech, Polsce i Szwecji sumarycznie. Jeśli weźmiemy pod uwagę jedynie źródła ciepła odpadowego o temperaturze powyżej 95°C i w promieniu 10 km od istniejącej infrastruktury ciepłowniczej, potencjał wynosi 64 TWh.
- Odpowiada to 12% ilości energii dostarczanej do sieci ciepłowniczych UE rocznie

Skąd wziąć na wszystko pieniądze?

Ekosystem finansowania zielonej transformacji w Polsce

Jakie typy projektów mogą otrzymać wsparcie

BADANIA I ROZWÓJ

Opracowanie innowacji proekologicznych np. opracowanie technologii magazynowania wodoru, opracowanie nowej generacji paneli fotowoltaicznych, opracowanie nowego typu opakowania z surowców pochodzących z recyklingu

- Ścieżka SMART (moduł B+R)

INWESTYCJE PRODUKCYJNE

Wdrożenie produkcji ekoproduktów np. fabryka baterii do samochodów elektrycznych; fabryka paneli fotowoltaicznych, fabryka biodegradowalnych opakowań

- Ścieżka SMART (moduł inwestycje)
- Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST)
- Polska Strefa Inwestycji
- Grant Rządowy
- Kredyt technologiczny (tylko dla MŚP)

INWESTYCJE ŚRODOWISKOWE

Inwestycje prowadzące do osiągnięcia mierzalnych efektów ekologicznych np. ograniczenie emisji, ograniczenie zapotrzebowania na energię pierwotną, wykorzystanie surowców z recyklingu, zwiększenie produkcji energii z OZE

- Kredyt ekologiczny
- Ścieżka SMART (moduł zazielenienie)
- Rozwój OZE (FENX.02.02, KPO B.2.2.1, Fundusz Modernizacyjny, FST)
- Efektywność energetyczna (FENX.01.01, KPO B.2.2.1., Fundusz Modernizacyjny)
- Gospodarka o Obiegu Zamkniętym (FENX.01.04, FST)
- Ciepłownictwo i Kogeneracja (FENX.02.01, KPO.B.1.1.1, KPO.B.1.2.1., Fundusz Modernizacyjny)

- Innovation Fund

Inwestycje prośrodowiskowe | Kredyt ekologiczny

Kredyt Ekologiczny

- Modernizacja infrastruktury w przedsiębiorstwach prowadząca do poprawy efektywności energetycznej o co najmniej 30%
- Inwestycja musi być pochodną wyników audytu energetycznego wykonanego przed złożeniem wniosku
- Wsparcie dla MSP oraz Mid-caps w formie dotacji do spłaty kredytu

Termin naboru wniosków:

- 6 czerwca – 17 sierpnia
- 22 sierpnia – 21 listopada

Inwestycje prośrodowiskowe | OZE

Przykładowe projekty:

Budowa lub przebudowa instalacji OZE do wytwarzania energii elektrycznej, ciepła oraz wytwarzania paliw alternatywnych z OZE (w szczególności biometanu i zielonego wodoru) wraz z magazynami energii i przyłączem do sieci elektroenergetycznej lub gazowej.

Budowa i rozbudowa instalacji do wytwarzania biometanu (w tym instalacji wytwarzania biogazu na potrzeby wytwarzania biometanu), wraz z przyłączem do sieci gazowej.

Dla ciepła z OZE, wsparcie obejmować będzie także pompy ciepła wykorzystywane w ciepłownictwie i ogrzewnictwie.

Inwestycje w zakresie produkcji wodoru z OZE i projekty w zakresie produkcji energii elektrycznej i/lub ciepła z wodoru z OZE.

Beneficjenci

MŚP, Duże przedsiębiorstwa, Administracja rządowa, Instytucje finansowe

Formy dofinansowania

Pożyczka, dotacja, dotacja w ramach pożyczki

Instrumenty wsparcia

FENX.02.02, KPO B.2.2.1, Fundusz Modernizacyjny, FST

□ Zamiast podsumowania

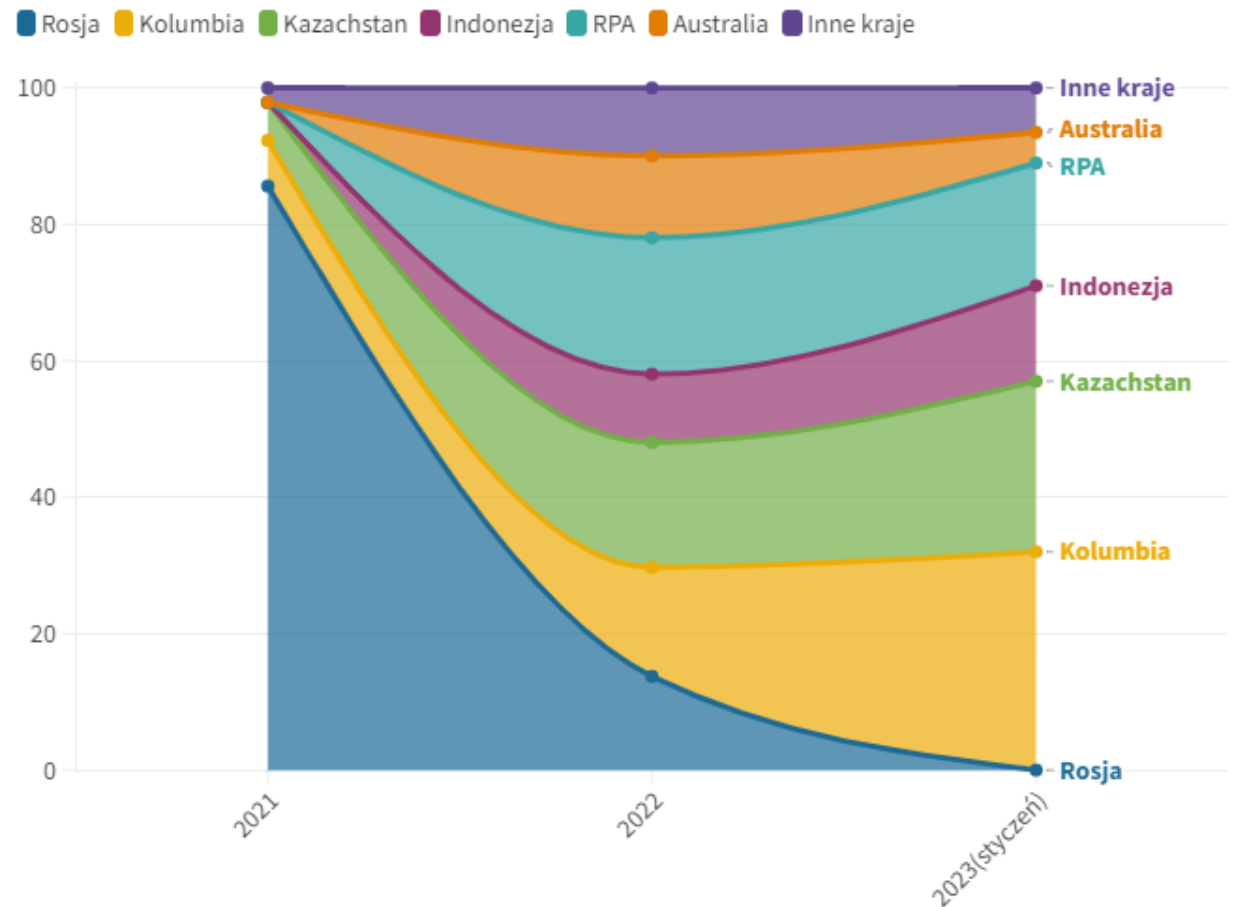
- ❑ Polska wydała w 2022 roku 25 mld zł na import węgla z prawie 30 krajów, a 15,5 mld kosztowały nas dodatki węglowe.**
- ❑ W tej chwili jesteśmy skazani na węgiel z importu - ale możemy się od niego odciąć stosunkowo szybko.**
- ❑ Rząd wspiera wymianę pieców na węgiel i ocieplanie domów, ale to wciąż za mało, za wolno. Brakuje też spójnej strategii dotyczącej ogrzewania.**
- ❑ Efekt "spychania na bok" przez dziesięciolecia tematu ogrzewania indywidualnego. W domach spalamy około 9 milionów ton węgla, a do tego drugie tyle biomasy oraz 4 mld metrów sześciennych gazu. W 2022 roku, kiedy nastąpił kryzys na rynku paliw, wywołany wojną w Ukrainie, wieloletnie zaniedbania uwidoczniły wszystkie słabości sektora i wielką ekspozycję na ryzyka rynkowe**

❑ W sumie koszty importu węgla wyniosły w ubiegłym roku 25,8 miliardów złotych. Dla porównania rząd szacuje budowę pierwszej elektrowni jądrowej w Polsce na ok. 100 mld zł - więc cztery lata importu węgla to tyle, co postawienie takiej elektrowni. Tymczasem te pieniądze "wyparowują" z naszego kraju, a zyski czerpią koncerny, które są właścicielami kopalni za oceanem.

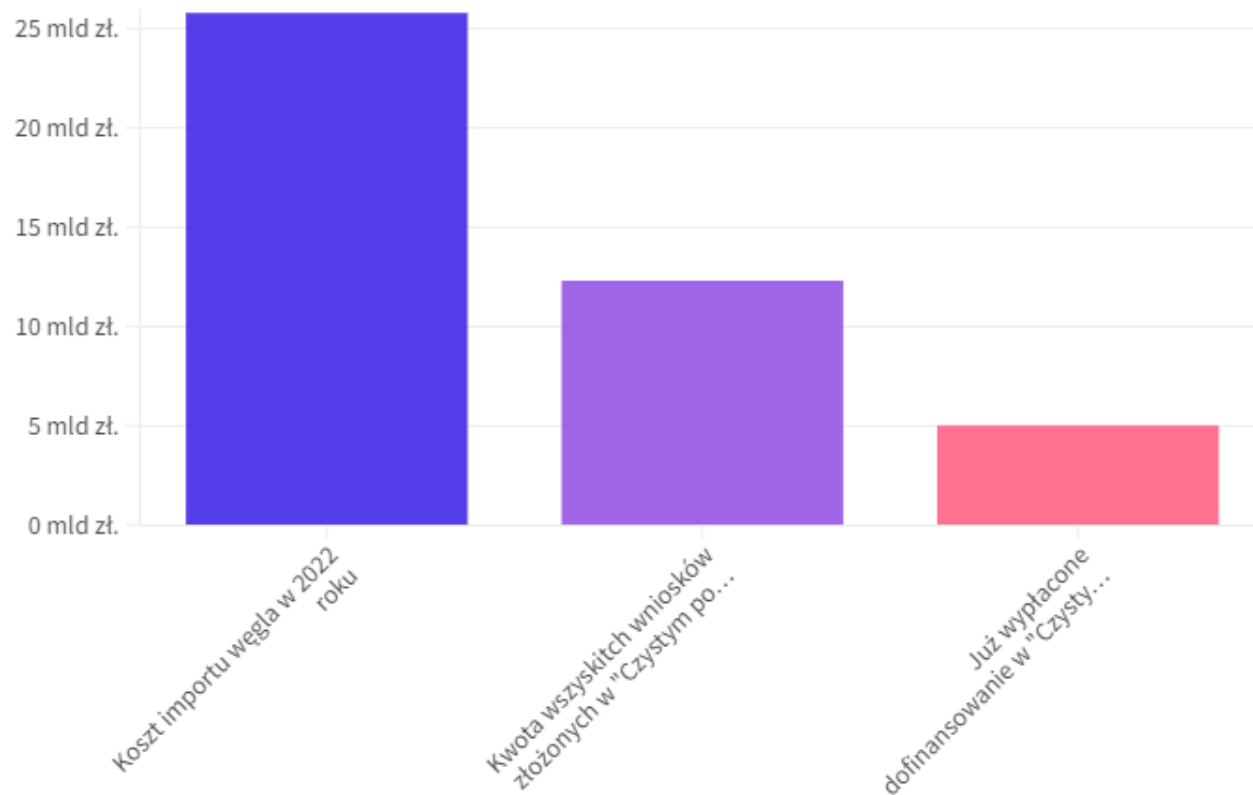
❑ **Każda dorosła osoba w Polsce zrzuciła się na to po ponad 500 zł.**

Import węgla energetycznego do Polski
(w procentach)

Import węgla w 2022 kosztował pięć razy tyle, ile wypłacono w "Czystym powietrzu"

■ Koszt importu węgla w 2022 roku ■ Kwota wszystkich wniosków złożonych w "Czystym powietrzu"
■ Już wypłacone dofinansowanie w "Czystym powietrzu"

- ❑ W programie Czyste powietrze złożono dotychczas niespełna 600 tys. wniosków na kwotę 12,3 mld zł. Z jednej strony - po ich zrealizowaniu będzie to oznaczać ponad pół miliona kopciuchów mniej. Z drugiej strony, tylko w ubiegłym roku wydaliśmy na import węgla dwa razy tyle, ile kosztowały wszystkie te wnioski.
- ❑ **Czyli łatwiej wypłacić dodatki do węgla czy innych kosztów energii i ogrzewania niż wdrożyć efektywny, zdecentralizowany system doradztwa i wsparcia mieszkańców w przeprowadzeniu modernizacji budynków?**

- ❑ **Pamiętajmy: ciepło i energia elektryczna pozostaną drogie!**
- ❑ **Ceny paliw ustabilizowały się na wyższych poziomach. Dostawcy nie są zainteresowani ich obniżeniem! Bo niby dlaczego?**
- ❑ **Rząd odpowiada na to programami osłonowymi, ale one nie będą trwać w nieskończoność. I wtedy uderzy brutalna rzeczywistość.**
- ❑ **Powinniśmy przyspieszyć procesy modernizacyjne, wyzwolić potencjał do budowy energetyki obywatelskiej, wykorzystującej w dużym stopniu krajowe zasoby energii odnawialnej.**
- ❑ **Możliwości są, chęci też, a i pieniądze się znajdują, zarówno te prywatne jak i różnorakie fundusze krajowe i unijne – potrzeba chęci....**

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**
im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

**DZIĘKUJĘ
ZA
UWAGĘ!**

1. Predicting the future for smart PV - www.pv-magazine.com/2020/06/25/predicting-the-future-for-smart-pv/
2. Future of solar PV - deployment, investment, technology, grid integration and socio-economic aspects - www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Nov/IRENA_Future_of_Solar_PV_2019.pdf
3. Lista wybranych najważniejszych trendów w branży PV (2020) - <https://solarity.pl/blog/lista-wybranych-najwazniejszych-trendow-w-branzy-pv-2020/>
4. Renewable energy market update - Outlook for 2020 and 2021- www.iea.org/reports/renewable-energy-market-update/2020-and-2021-forecast-overview
5. Covid-19 impact on renewable energy growth - Outlook for 2020 and 2021- <https://www.iea.org/reports/renewable-energy-market-update/covid-19-impact-on-renewable-energy-growth#abstract>
6. 10 Predictions for the Solar and Storage Market in the 2020s - www.greentechmedia.com/articles/read/10-predictions-for-solar-and-storage-in-2020s - dostęp 10.2020r.
7. <https://www.alliedmarketresearch.com/photovoltaic-market>
8. <https://magazynfotowoltaika.pl/najnowsze-trendy-w-fotowoltaice/>
9. IHS Markit Slashes 2020 New PV Forecast - <http://taiyangnews.info/business/ihs-markit-slashes-2020-new-pv-forecast/>
10. IHS Markit Expects 900 MW Floating PV Capacity In 2020 - <http://taiyangnews.info/business/ihs-markit-expects-900-mw-floating-pv-capacity-in-2020/>
11. 2020 – the first year for the PV sector to record a decline - www.pv-magazine.com/2020/06/06/the-weekend-read-2020-the-first-year-for-the-pv-sector-to-record-a-decline/
12. FUTURE OF SOLAR PHOTOVOLTAIC Deployment, investment, technology, grid integration and socio-economic aspects - https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Nov/IRENA_Future_of_Solar_PV_2019.pdf
13. Where Sun Meets Water FLOATING SOLAR MARKET REPORT - <http://documents1.worldbank.org/curated/en/579941540407455831/pdf/Floating-Solar-Market-Report-Executive-Summary.pdf>
14. Where Sun Meets Water : Floating Solar Handbook for Practitioners - <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32804/Where-Sun-Meets-Water-Floating-Solar-Handbook-for-Practitioners.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Solar roadways: the future of renewable energy? - <http://biblus.accasoftware.com/en/solar-roadways-the-future-of-renewable-energy/>
16. Building-integrated Photovoltaics Market - Global Industry Analysis, Size, Share, Growth, Trends, and Forecast, 2018-2026 - www.researchandmarkets.com/reports/4851764/building-integrated-photovoltaics-market-global#relb1-5005576
17. <https://www.elektro.info.pl/artukul/fotowoltaika/62019.repowering-w-fotowoltaice>
18. <https://wysokienapiecie.pl/81733-produkcja-energii-elektrycznej-w-polsce/>
19. <https://wysokienapiecie.pl/70132-sieci-kluczowe-dla-rozwoju-zielonej-energii/>
20. <https://wysokienapiecie.pl/84719-magazyny-energii-potrzebne-energetyce/>
21. <https://wysokienapiecie.pl/86062-pse-oglosily-zagrozenie-bezpieczenstwa-przez-nadmiar-mocy-co-to-oznacza/>
22. <https://next.gazeta.pl/next/7,172392,29662296.zastapienie-rosyjskiego-wegla-kosztowalo-miliardy-najwazniejsze.html>
23. <https://subiektywnieofinansach.pl/wzrost-cen-uprawien-do-emisji-co2-kto-za-to-odpowiada-spekulanci/>
24. <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/drogi-klimat-europejski/>
25. <https://globenergia.pl/uprawnienia-do-emisji-co2-przekroczyly-psychologiczna-granice/>